ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 62ον. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 1926. Ἀριθ. 1

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» ὁ Συντάκτης εὔχεται διαπύρως πᾶσαν εὐλογίαν Θεόθεν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν ἐπίγειον κατὰ τὸ Νέον Ἔτος 1926.

ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ

«Δίδαξον ἡμᾶς νὰ μετρῶμεν οὕτω τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ὥστε νὰ ἀποκτήσωμεν καρδίαν σοφήν».

Ψαλμ. 90: 12.

Ἓν ἀκόμη ἔτος προσετέθη εἰς τὰ ἔτη τῆς ζωῆς ἡμῶν. Τὸ ἔτος, τὸ ὁποῖον ἔκλεισεν, ἀπῆλθεν ἀνεπιστρεπτεὶ εἰς τὴν αἰωνιότητα. Οὕτως ἓν πρὸς ἓν παρέρχονται τὰ ἔτη ἡμῶν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν μας αὐξάνει διαρκῶς.

Ἀλλὰ μαζὺ μὲ τὴν αὔξησιν τῶν ἡμερῶν μας πολλαπλασιάζεται καὶ ***ἡ εὐθύνη ἡμῶν***. Καὶ ἐὰν μὲν ἡ πνευματική μας πρόοδος ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμερῶν μας, τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτο εὐχάριστον. Ὅταν ὅμως διὰ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην αἰτίαν ***ἡ πνευματικὴ πρόοδος καθυστερῇ*** ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν καὶ τὴν αὔξησιν τῶν ἡμερῶν μας, τὸ πρᾶγμα προσλαμβάνει χαρακτῆρα τρομακτικόν.

Οὐδέποτε πλέον θὰ διέλθωμεν διὰ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν διηνύσαμεν ἤδη· καὶ ὅ,τι ἐγένετο κατὰ τὸ διάστημα τοῦ παρελθόντος, ἐχαράχθη ἤδη μὲ ἀνεξάλειπτα γράμματα καὶ παραμένει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ***καταμαρτυροῦν ἐναντίον ἡμῶν***, οἵτινες πολλὰς εὐκαιρίας ἀπωλέσαμεν, πολλὴν ὀλιγωρίαν ἐδείξαμεν, πολλὰς ἀμελείας διεπράξαμεν. Διότι φαντάζομαι ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἄνθρωπος μεταξὺ τῶν ζώντων δυνάμενος νὰ μαρτυρήσῃ δι' ἑαυτόν—ὑποκειμενικῶς—ὅτι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ διαρρεύσαντος ἔτους ἔζησε μὲ τοιαύτην ἀκρίβειαν καὶ προσοχήν, ὥστε εἰς τὸ τέλος νὰ μὴ αἰσθάνηται τὴν ἐλαχίστην τύψιν τῆς συνειδήσεως δι' ἀχρησιμοποιήτους εὐκαιρίας.

Εἶναι εὐτύχημα, διὰ τοῦτο, ὅτι μαζὺ μὲ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος δὲν ἔκλεισε καὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς μας. Ἀλλὰ καθ' ὃν χρόνον εἰσερχόμεθα εἰς τὸ νέον ἔτος, διανοίγεται ἐνώπιον ἡμῶν εὐρύτατον στάδιον δράσεως καὶ ***μία νέα εὐκαιρία***— εὐκαιρία οὐχὶ τόσον πρὸς μεταβολὴν τῶν τετελεσμένων (διότι τὰ γενόμενα δὲν απογίνονται) ἀλλὰ τοὐλάχιστον πρὸς ἐντατικὴν ἐνέργειαν, ***ὅπως μὴ ἐπαναληφθῶσι τὰ λάθη, αἱ ἀποτυχίαι καὶ αἱ ἀπογοητεύσεις τοῦ παρελθόντος***, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀφ' ἡμῶν.

Ἡ διαδοχὴ τῶν ἐτῶν γίνεται οὕτως εἰς ἡμᾶς πάροχος μεγάλης εὐλογίας, ἐὰν ἔχωμεν τὴν ἀπαιτουμένην διάθεσιν ὅπως ***χρησιμοποιήσωμεν τὰς εὐκαιρίας ταύτας πρὸς τὸ καλόν.***

Ὁ Ψαλμῳδός, μὲ τὴν θεοσεβῆ πεῖράν του, εὑρίσκετο ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις καὶ ἐζήτει παρὰ τοῦ Κυρίου νὰ τὸν διδάξῃ τὸ ἀνάλογον μάθημα. Ὅ,τι δὲ ᾐσθάνετο ὁ Ψαλμῳδὸς δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς σήμερον νὰ ἐγκολπωθῶμεν, ὅπως ζητήσωμεν ἐπιτυχῆ ἔκβασιν τῆς ζωῆς μας ἐν τῷ κόσμῳ. «***Δίδαξον ἡμᾶς νὰ μετρῶμεν οὕτω τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ὥστε ν' ἀποκτήσωμεν καρδίαν σοφήν***» (κατὰ μετάφρασιν ἀκριβῆ τοῦ Ἑβραϊκοῦ κειμένου).

Α') Τὸ μέτρον ἡμῶν.

Ἔχομεν πολλὰ καὶ ποικίλα μέτρα διὰ νὰ μετρῶμεν τὰς ἀποστάσεις, τὴν χωρητικότητα, τὰ βάρη, τὸν χρόνον, τὴν ἔκτασιν, τὴν μυϊκὴν δύναμιν καὶ πολλὰ ἄλλα διευκολύνοντα καὶ συντελοῦντα εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς.

Εἶναι δὲ πολὺ φυσικὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ θέλῃ νὰ εὕρῃ τρόπον τινὰ διὰ νὰ μετρᾷ ὄχι πλέον τὴν ἔκτασιν τοῦ παρελθόντος χρόνου μὲ τὰς συνήθεις μονάδας τοῦ εἰκοσιτετραώρου, τῆς ἑβδομάδος, τοῦ μηνός, κτλ., ἀλλὰ κάποιον ἄλλο μέτρον, κάποιαν ἄλλην μονάδα, δι' ἧς νὰ δύναται ***νὰ καθορίσῃ τὴν ἠθικὴν ἀξίαν,*** ἢ τὴν ἠθικὴν πρόοδον ἑαυτοῦ.

Ποῦ ὅμως δυνάμεθα ν' ἀνακαλύψωμεν ἓν τοιοῦτο μέτρον καὶ πῶς δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν;

Ἰδοὺ ὅτι ὁ Ψαλμῳδὸς πρὸ δύο καὶ ἐπέκεινα χιλιάδων ἐτῶν ὄχι μόνον ἀνεκάλυψε τὸ μέτρον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐχρησιμοποίησε. Καλούμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς, ἂν καὶ τόσον μεταγενέστεροι ἐκείνου, νὰ πράξωμεν τὸ αὐτό.

Τὸ μέτρον τοῦ ἠθικοῦ μετρήματος κατὰ τὸν Ψαλμῳδὸν εἶναι ***ἡ ἀπόκτησις καρδίας σοφῆς***—ἡ ὁποία μόνον διὰ τῆς προσκολλήσεως εἰς τὴν σοφίαν ἀποκτᾶται. Θέλεις, ἄνθρωπε συναμαρτωλέ, σὺ ὅστις ἀναγινώσκεις τὰς γραμμὰς αὐτάς, νὰ γνωρίσῃς τὴν ἀξίαν σου—νὰ ἔχῃς ἢ νὰ ἀποκτήσῃς μίαν ὑποκειμενικὴν γνῶσιν περὶ τῆς ἠθικῆς σου ἀξίας; Ἰδοὺ τὸ μέτρον. Δὲν ἔχεις νὰ στενοχωρηθῇς ἢ νὰ κουρασθῇς ζητῶν αὐτό. ***Ποῖος εἶναι ὁ βαθμὸς τῆς προσκολλήσεώς σου εἰς τὴν σοφίαν;*** Αὐτὸ θὰ ἦναι καὶ τὸ μέτρον τῆς ἀξίας σου. Πῶς ἐχρησιμοποίησας τὰς τριακοσίας ἑξήκοντα πέντε ἡμέρας τοῦ ἔτους 1925; Ἐκ τούτου θὰ εὕρῃς σύ, καὶ θὰ εὕρωμεν καὶ ἡμεῖς, θὰ εὕρωσιν ὅλοι δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους, τὴν ἀξίαν μας. Πιθανὸν νὰ μὴ ἠδυνήθημεν νὰ πράξωμεν τοῦτο κατὰ τὸ παρελθόν, εἴτε ἐξ ἀγνοίας εἴτε ἐξ ἀμελείας, ἀλλ' εἴτε καὶ ἐκ συνειδήσεως πονηρᾶς, διακείμενοι ἐχθρικῶς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς πάντα ἄνθρωπον. Ἰδοὺ λοιπὸν μία πρόσθετος εὐλογία. Ὅ,τι ἠσοχήσαμεν νὰ πράξωμεν κατὰ τὸ παρελθόν, καθίσταται δυνατὸν τώρα κατὰ τὸ νέον ἔτος—πρὶν κλείσῃ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς μας καὶ εὑρεθῶμεν μὲ τὸ βάρος τῆς εὐθύνης ἐπὶ τῶν ὤμων μας, ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ. Ἂς διδαχθῶμεν λοιπὸν ὑπὸ τοῦ Κυρίου νὰ χρησιμοποιῶμεν τὸ μέτρον τοῦ Θεοῦ—τὴν προσκόλλησιν ἡμῶν εἰς τὴν σοφίαν.

Β'. Ἡ προσκόλλησις ἡμῶν.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίσωμεν τί σημαίνει «προσκόλλησις εἰς τὴν σοφίαν».

Ἡ φρᾶσις αὕτη εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν κείμενον ἔχει ὡς ἑξῆς: ***ἵνα ἀποκτήσῃ καρδίαν σοφήν.*** Ἀλλὰ πῶς ἀποκτᾶται ἡ σοφὴ καρδία; Ἡ σοφὴ καρδία, ἡ πεφωτισμένη καρδία, ἡ καρδία τῶν ἁγνῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν εἰλικρινῶν ἐλατηρίων ἀποκτᾶται μόνον διὰ τῆς προσκολλήσεως εἰς τὴν σοφίαν.

Εἴμεθα οὕτω πως πλασμένοι ὥστε, διὰ ν' ἀποκτήσωμεν κἄτι, πρέπει νὰ ***προσηλώσωμεν*** τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας εἰς αὐτό, νὰ ***καλλιεργήσωμεν*** τὴν ἰδέαν εἰς τὴν ψυχήν μας, νὰ ***συνδέσωμεν*** ἑαυτοὺς μὲ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον θέλομεν νὰ ἔχωμεν ὡς ἰδικόν μας, ἀδιάφορον ἂν ἦναι τοῦτο ὑλικόν τι ἀντικείμενον ἢ ἀφῃρημένον τι. Ὁ ἰατρός, διὰ νὰ γίνῃ τοιοῦτος, πρέπει νὰ προσκολλήσῃ τὴν καρδίαν του εἰς τὴν ἐπιστήμην του, ἐπίσης ὁ νομικός, ὁ φιλόσοφος, ὁ χημικός, κτλ. Ἀκριβῶς ὁ ἄνθρωπος, διὰ νὰ ἦναι εὐτυχὴς ἐν τῷ Θεῷ, πρέπει νὰ καλλιεργῇ ἐπιμελῶς τὴν ἐν τῷ Θεῷ εὐτυχίαν. Ἡ καλλιέργεια αὕτη συνίσταται εἰς τὸ ***νὰ ἀκολουθῇ παντοῦ καὶ πάντοτε τὰς ἐπιταγὰς καὶ τὰ παραγγέλματα τοῦ Θεοῦ,*** τὰ ὁποῖα φέρουν τὴν σφραγῖδα τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀποτύπωσιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν θείαν τοῦ Θεοῦ φύσιν. Ὁ Ψαλμῳδὸς πάντα ταῦτα συμπεριλαμβάνει εἰς τὴν λέξιν «***σοφία***» καὶ διὰ τοῦτο θὰ ἐξετάσωμεν τελευταῖον τὴν λέξιν ταύτην.

Γ'. Ἡ σοφία. «Νὰ προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὴν σοφίαν». ***Τί ἐννοεῖ μὲ τὴν λέξιν αὐτήν;*** «Σοφία» εἰς τοὺς Ψαλμούς, τὰς Παροιμίας καὶ ἄλλα τινὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης σημαίνει ***τὸ σύνολον τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν*** ἢ κατὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τὸ περιεχόμενον «***τῶν καρπῶν τοῦ Πνεύματος***», ἤτοι, «ἀγάπην, χαράν, εἰρήνην, μακροθυμίαν, χρηστότητα, ἀγαθοσύνην, πίστιν, πρᾳότητα, ἐγκράτειαν» (Γαλ. ε'. 22).

Ἡ σοφία αὕτη ἀντιτίθεται πρὸς τὴν ἁμαρτίαν πάσης μορφῆς καὶ προελεύσεως, τὴν ἀδικίαν, τὸ ψεῦδος, τὴν καταλαλιάν, τὰ μίση, τὴν ἔχθραν, τὴν χαιρεκακίαν καὶ πᾶν εἶδος καὶ πᾶσαν μορφὴν διαφθορᾶς.

Ἑπομένως ἀποχὴ ἀπὸ τῶν κακιῶν τούτων φέρει φυσικῶς τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸ μέρος τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν, πρὸς τὴν σοφίαν, ἡ ὁποία ***ἐνσαρκοῦται ἐν τῷ Χριστῷ,*** ὅστις εἶναι ἡ πηγή, ἐν τῇ ὁποίᾳ «εἶναι κεκρυμμένοι ἅπαντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως» (Κολοσσ. β'. 3).

Διὰ νὰ ἦναι εὐτυχὴς ὁ ἄνθρωπος, πρέπει ν' ἀποκτήσῃ καρδίαν σοφήν, δηλ. ***καρδίαν πλήρη τοῦ Χριστοῦ.*** Τοῦτο πάλιν κατορθοῦται διὰ τῆς προσκολλήσεως εἰς τὸν Χριστόν. (Μένειν ἐν τῷ Χριστῷ—ὁ Χριστὸς νὰ κατοικῇ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστοῦ—ὁ πιστὸς ν' ἀποκτήσῃ τὸν νοῦν τοῦ Χριστοῦ).

Ἡ ἀπόκτησις αὕτη θὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ ἠθικὸν ἢ τὸ πνευματικὸν ἐκεῖνο μέτρον, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ δύναται νὰ μετρᾷ ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς του καθὼς πρέπει. Τότε θὰ μάθῃ ὅτι ἡ εὐτυχία του δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς πολλὰς ἢ ὀλίγας ἡμέρας, τὰς ὁποίας ἔζησεν ἢ θὰ ζήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ***καλλιέργειαν*** καὶ τὴν ***πραγματοποίησιν*** τῶν Χριστιανικῶν ἐκείνων ἀρετῶν, αἵτινες πηγάζουσιν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον πολίτην ἄλλου τινὸς κόσμου —τοῦ οὐρανοῦ—ὅπου δὲν ὑπάρχουσι διαμάχαι καὶ ἔριδες, πρωτεῖα καὶ διακρίσιεσ καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις, ἀλλὰ μόνον ὁ Χριστὸς—Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ

σοφία. Πᾶς δὲ ὅστις ἔπραξε τοῦτο, ἔσται αἰωνίως εὐτυχής. Εἰς ἐκεῖνον δέ, ὅστις διὰ διαφόρους λόγους δὲν κατώρθωσε τοῦτο κατὰ τὸ παρελθόν, δίδεται μία νέα πολύτιμος εὐκαιρία νὰ τὸ πράξῃ κατὰ τὸ νέον τοῦτο ἔτος.

Ἐάν, φίλε ἀναγνῶστα, ἐγνώρισας τὸν Χριστὸν ὡς μέτρον τῶν πράξεών σου, εἶσαι εὐτυχής· καλλιέργησον λοιπὸν τὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ σχέσιν σου διὰ ***προσευχῆς καὶ ταπεινοφροσύνης.*** Ἐὰν ὅμως οὐδὲν σὲ συνέδεε μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἕως χθές, ἰδοὺ μία εὐκαιρία σήμερον νὰ οἰκειοποιηθῇς τὴν σοφίαν—τὸν Χριστὸν—κατὰ τὸ νέον ἔτος, διὰ νὰ μὴ αὐξάνῃ τὸ βάρος τῆς εὐθύνης σου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σήμερον εὐκόλως δύνασαι νὰ ἐλευθερωθῇς διὰ τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως, μόλις ὅμως κλείσῃ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς σου, οὐδείς, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἀγαθὸς Θεὸς καὶ ὁ γλυκὺς Σωτὴρ τοῦ κόσμου, θὰ δυνηθῇ νὰ σὲ σώσῃ. Ὤ, μὴ βραδύνῃς, μὴ ἀμελῇς, μὴ ἐμμένῃς εἰς τὴν ἁμαρτίαν σου ἀλλὰ ταπεινώθητι καὶ ζήτησον, ὡς ἐζήτησε καὶ εὗρεν ὁ Ψαλμῳδός, τὸ μέτρον τὸ ὁποῖον συνιστᾶται σήμερον κατὰ τὸ νέον ἔτος εἰς ἐσὲ καὶ εἰς ἐμέ: «Δίδαξον ἡμᾶς νὰ μετρῶμεν οὕτω τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ὥστε νὰ προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὴν σοφίαν — νὰ ἀποκτήσωμεν καρδίαν σοφήν». Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΤΡΕΙΣ ΩΡΑΙΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

«Ζήτησον» Ματθ. 7 : 7
«Λάβε» Ἀποκ. 22 : 17
«Δός.» Ματθ. 10 : 8

Αἱ τρεῖς αὗται λέξεις μᾶς φανερώνουν τὸ μυστικὸν μιᾶς εὐλογημένης ζωῆς, τῆς χαρᾶς τοῦ ἐργάζεσθαι, ἥτις μετὰ βεβαιότητος εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ καθῆκον ὅπερ ἀνέθηκεν εἰς ἕνα ἕκαστον.

Ζήτησον. Πόσον ἁπλῆ λέξις! Ἓν ἀπὸ τὰ πρῶτα πράγματα, τὰ ὁποῖα τὸ μικρὸν παιδίον κάμνει, ὅταν ἀρχίζῃ νὰ ὁμιλῇ, εἶναι νὰ ζητῇ ὅ,τι τοῦ χρειάζεται. Οὕτω καὶ ὁ Οὐράνιος Πατὴρ θέλει νὰ ἐρχώμεθα καὶ νὰ ζητῶμεν αὐτό, τὸ ὁποῖον Αὐτὸς προθύμως θέλει νὰ μᾶς δώσῃ, ἀκόμη καὶ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας καὶ νέαν ζωήν, ἥτις εἶναι ἐν Αὐτῷ. «Ὅστις εἶναι ἐν Χριστῷ, εἶναι νέα κτίσις». Μᾶς δίδει ἄφθονον ζωήν, «διὰ νὰ ἔχωμεν ζωὴν ἐν ἀφθονίᾳ».

Τί περιεκτικὴ ἡ λέξις «ζωή». Σκεφθῆτε τί σημαίνει τὸ νὰ ἦναι ἡ ὑγεία ἑνὸς ἀνθρώπου εἰς κάλλιστον σημεῖον, τί αἰσθήματα χαρᾶς, ἐλευθερίας, ἀγάπης καὶ δυνάμεως ἐμπερικλείονται ἐν αὐτῷ. Ἐν τῇ νέᾳ ζωῇ δὲν εἶναι μόνον συγχώρησις, ἀλλὰ καὶ καθαρισμὸς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ δύναμις διὰ τὴν κατανίκησιν αὐτῆς.

Εἶσαι πλήρης δυσκολιῶν καὶ ἀμηχανιῶν καὶ ἀμφιβολιῶν; Ἐλθὲ εἰς Αὐτὸν καὶ ζήτησον, ὁ δὲ Θεὸς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θέλει σοὶ δώσει τὸ φῶς καὶ τὴν ὁδηγίαν, τὴν ὁποίαν χρειάζεσαι. «Ζητεῖτε καὶ θέλει σᾶς δοθῇ», ὅ,τι δήποτε καὶ

ἂν χρειάζεσθε. Ζητεῖτε, ἐνθυμούμενοι ὅτι ὁ Οὐράνιος Πατὴρ σας εἶναι πιστὸς εἰς τὰς ὑποσχέσεις Του καὶ θέλει σᾶς δώσει περισσότερα ἀφ' ὅσα ζητεῖτε.

Ἂς ἐμπιστευώμεθα δὲ εἰς Αὐτὸν καὶ διὰ πᾶσαν ἐπίγειον εὐλογίαν, ὅτι θέλει δώσει εἰς ἡμᾶς τὴν ἀπάντησιν κατὰ τὸν τρόπον, ὃν Αὐτὸς γνωρίζει, ὅστις θὰ ἦναι ὁ καλλίτερος δι' ἡμᾶς καὶ ὠφελιμώτερος διὰ τὴν ζωήν μας καὶ τὴν δόξαν Του. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι τὸ πρώτιστον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ζητῶμεν, καὶ τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς καταστήσῃ εὐτυχεῖς, εἶναι ἡ δόξα τοῦ Οὐρανίου Πατρός μας.

Λάβε. Πόσον συχνὰ ἱστάμεθα ζητοῦντες ἀκόμη καὶ λησμονοῦντες νὰ λάβωμεν, ἢ παραβλέποντες δὲν λαμβάνομεν, κατόπιν δὲ πικρῶς παραπονούμεθα, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἰσήκουσε τὰς προσευχάς μας. Μετὰ πίστεως ἂς λάβωμεν ὅλα, ὅσα ὁ Θεὸς ἔχει εἰς χεῖράς Του δι' ὑμᾶς.

Ἐρεύνησον τὰς Γραφάς, ποῖον τὸ θαυμάσιον δῶρον τοῦ Θεοῦ; τὸ τῆς σωτηρίας, καὶ ἀφοῦ βεβαιωθῇς, ὅτι μία ἐντελὴς σωτηρία διὰ σὲ εἶναι ἡ ἐπιθυμία Του, ζήτησον καὶ λάβε την. «Τὸ ποτήριον τῆς σωτηρίας θέλω λάβει» (Ψαλ. ρι. 13).

Ἀλλὰ πρέπει νὰ προσέλθωμεν καὶ ζητήσωμεν μὲ κενὰς χεῖρας, διότι, ἐὰν αἱ χεῖρές μας εἶναι πλήρεις ἄλλων πραγμάτων, δὲν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ. Ἂς ζητήσωμεν ἀπ' Αὐτὸν νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὰ πράγματα, ἅτινα μᾶς ἀπομακρύνουν ἀπ' Αὐτόν, ἐρχόμενοι δὲ μὲ κενὰς χεῖρας, θὰ ἐμπλησθῶμεν εὐλογιῶν.

«Ὅστις διψᾷ, ἂς ἔλθῃ, καὶ ὅστις θέλει, ἂς λαμβάνῃ δωρεὰν τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς». Ὅστις θέλει, ἂς ἔλθῃ, καὶ ὅστις θέλει ἂς λαμβάνῃ δωρεὰν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τοῦ ὁποίου καὶ σὺ καὶ ἐγὼ ἔχομεν μεγίστην ἀνάγκην, ὅπως πληρούμενοι ὑπ' Αὐτοῦ λάβωμεν Οὐράνιον ζωήν.

Ἐνθυμοῦ πρὸς τούτοις, ὅτι θέλεις λάβει ἀφθόνως πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ σῶμα, τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχήν, καὶ θέλεις λάβει τοῦτο ὄχι μόνον διὰ τὰς Κυριακάς, ἀλλὰ δι' ἑκάστην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, δι' ἑκάστην ὥραν τῆς ἡμέρας, ὁπουδήποτε καὶ ἂν ἦσαι, ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν κάμῃς. Τότε θὰ αὐξηθῶμεν καὶ εἰς τὴν γνῶσιν καὶ πεῖραν τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς χαρᾶς. Τῆς ἀγάπης, ἥτις ὑπερβαίνει πᾶσαν γνῶσιν, τῆς εἰρήνης τῆς ἐν Χριστῷ, ἥτις ὑπερβαίνει πᾶσαν σύγκρισιν καὶ ἥτις δὲν δύναται νὰ κατανοηθῇ, καὶ τῆς χαρᾶς, ἥτις εἶναι ἀνεκλάλητος...

Ὑπάρχουν μερικὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα τότε μόνον κατανοοῦμεν, ὅταν διὰ πίστεως ἡ ζωή μας ἦναι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Δός. Ἀνάγνωσον προσεκτικῶς τὸ ἐδάφιον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐλήφθη ἡ λέξις αὕτη. Ὁ Θεὸς μᾶς δίδει τὴν εὐλογίαν τῆς χαρᾶς, τῆς εἰρήνης διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὐχὶ διὰ νὰ τὰς ἀπολαμβάνωμεν ἐγωϊστικῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰς δίδωμεν καὶ εἰς ἄλλους.

Ἡ προσταγὴ εἶναι δι' ὅλους ἡμᾶς: «Δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε». Διότι αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ Χριστοῦ: διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, δι' ἐμοῦ καὶ σοῦ, ἡ βασιλεία Του νὰ ἐξαπλωθῇ καὶ ἡ γνῶσις τῆς ἀγάπης Του νὰ ἐκταθῇ εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Καὶ ἂν δὲν δώσωμεν εἰς ἄλλους ὅ,τι ἐλάβομεν, τότε ἡ ἰδική μας πνευματικὴ ζωὴ θὰ μαρανθῇ. Ὁ κόσμος αἰσθάνεται τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀνάγκην τοῦ δίδειν καὶ

ἀκόμη ἀκούομεν τὴν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ λέγουσαν: «Διψῶ». Ἡ μεγάλη καρδία Του, ἡ πλήρης ἀγάπης ἀλγεῖ διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς μεγάλης ταύτης ἀνάγκης.

Ὁ Θεὸς νὰ εὐδοκήσῃ, ὥστε νὰ ζητῶμεν καὶ νὰ λαμβάνωμεν ἀπὸ τὰς εὐλογίας Του πλουσίως καὶ οὕτω διὰ τῆς χάριτός Του νὰ δίδωμεν εἰς πάντας καὶ πάντοτε.

Εὐαγγελία Π. Οἰκονόμου.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

ὑπὸ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΤΡΕΝΤΣ (**Richard Trench**)

Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.

(συνέχεια)

ΚΒ'.

Ἡ θεραπεία τῶν δέκα λεπρῶν.

(Λουκ. ιζ'. 11 — 19)

«***Καὶ ὅτε αὐτὸς ἐπορεύετο εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διέβαινε διὰ μέσου τῆς Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας***».

Οἱ κατοικοῦντες τὴν Γαλιλαίαν Ἰουδαῖοι, ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ χάριν τῶν ἐκεῖ τελουμένων ἑορτῶν, μετέβαινον συνήθως διὰ τῆς μακροτέρας ὁδοῦ, διερχόμενοι τὸν Ἰορδάνην καὶ ὁδεύοντες διὰ τῆς Περαίας, πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένων ἐνοχλήσεων καὶ κινδύνων. Καὶ ὀρθῶς, καθότι ἡ θέα τόσων προσκυνητῶν σπευδόντων πρὸς τὴν Σιών, καὶ περιφρονούντων, τρόπον τινά, τὰς ἀξιώσεις τοῦ Ὄρους Γεριζεὶμ ὡς σκηνώματος τοῦ Ἰεχωβᾶ, ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ἐξάψῃ εἰς τὸ ἀνώτατον ὅριον τὴν πατροπαράδοτον ἔχθραν τῶν Σαμαρειτῶν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. *)

Ἀλλ' ὁ Κύριος μετὰ τῶν μαθητῶν του, ὡς μᾶς πληροφοροῦν ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης (Λουκ. θ'. 51—55, Ἰωάν. δ'. 9), ἀψηφῶν τοὺς κινδύνους καὶ τὰς ἐνοχλήσεις ταύτας, ἐξέλεξε τὴν συντομωτέραν ὁδὸν κατὰ τὴν τελευταίαν του μετάβασιν εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν, ἤτοι τὴν ἄγουσαν διὰ μέσου τῆς Σαμαρείας. Ἐν τούτοις, τὸ κείμενον τῶν δύο τούτων Εὐαγγελίων ἐπιτρέπει καὶ τὴν ἑρμηνείαν, καθ' ἣν ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησε μᾶλλον τὴν ὁδόν, ἥτις βαίνει παραλλήλως πρὸς τὴν μεθόριον γραμμὴν μεταξὺ Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας, ἔχων οὕτω τὴν Σαμάρειαν ἐκ δεξιῶν καὶ τὴν Γαλιλαίαν ἐξ ἀριστερῶν. Ἢ ἠκολούθησε τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Ἰορδάνου μέχρι τῆς Ἱεριχοῦς, ὅπου καὶ τὸν συναντῶμεν μετ' οὐ πολὺ (Λουκ. ιη'. 35),

*) Ὁ Ἰώσηπος (Ι. 20, 6, § 1), ἀφηγεῖται τὴν σφαγὴν πολλῶν Ἰουδαίων προσκυνητῶν ὑπὸ τῶν Σαμαρειτῶν ὀλίγον τι βραδύτερον τῆς ἐν λόγῳ ἐποχῆς.

ἤ, φθάσας εἰς τὸν Ἰορδάνην, τὸν διέβη μίαν πρώτην φορὰν παρὰ τὴν Σκυθούπολιν, ὅπου ὑπῆρχε γέφυρα, καὶ πάλιν τὸν διέβη ἐκ δευτέρου πλησίον τῆς Ἰεριχοῦς.

Ἡ ὑπόθεσις δὲ αὕτη, ὅτι ὥδευσε διὰ ζώνης οὐδετέρας ἐξηγεῖ καὶ τὴν παρουσίαν ἑνὸς Σαμαρείτου μεταξὺ τῆς οἰκτρᾶς ὁμάδος τῶν Ἰουδαίων λεπρῶν.

«Καὶ ἐνῷ εἰσήρχετο εἴς τινα κώμην, ἀπήντησαν αὐτὸν δέκα ἄνθρωποι λεπροί, οἵτινες ἐστάθησαν μακρόθεν».

Ἡ φύσις καὶ ἡ σημασία τῆς λέπρας, κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, εἶναι πασίγνωστος. Ἡ λέπρα ἦτο τὸ ἐξωτερικὸν σύμβολον τῆς ἁμαρτίας, ὑπὸ τὴν εἰδεχθεστάτην αὐτῆς μορφήν· ἐσυμβόλιζε τὴν ἁμαρτίαν ὡς συνεπαγομένην τέλειον ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ἐσυμβόλιζεν ὄχι μόνον τὴν νόσον τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς καθότι δὲν δύναται ἄλλως νὰ ἀποκόπτηται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τῆς πηγῆς τῆς ζωῆς. Οἱ λεπροὶ οὗτοι, ὑπακούοντες εἰς τὸν νόμον, ἐστάθησαν μακρόθεν, καὶ ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ἀπέλπιδός των καταστάσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀμυδράν τινα ἐλπίδα ἐπικειμένης θεραπείας ***«ὕψωσαν φωνήν, λέγοντες, Ἰησοῦ, ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς»***.

Θαυμάσιον τῷ ὄντι καὶ διδακτικώτατον εἶναι νὰ παρατηρήσῃ τις τὴν συμπεριφορὰν τοῦ Κυρίου ἀπέναντι τῶν διαφόρων πασχόντων καὶ τεθλιμμένων, οἵτινες ἤρχοντο εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτοῦ. Πῶς ὁ σοφὸς καὶ τρυφερὸς Ἰατρὸς ποικίλλει τὴν θεραπείαν ἀναλόγως τῶν ποικίλων ἀναγκῶν τῶν ἀσθενῶν του· πῶς ἐνίοτε φαίνεται ἀντιτασσόμενος εἰς ἰσχυρὰν πίστιν, ἵνα τὴν καταστήσῃ ἔτι ἰσχυροτέραν· πῶς σπεύδει εἰς συνάντησιν τῆς ἀσθενοῦς πίστεως, μήπως δὲν ἀνθέξῃ εἰς δοκιμασίαν· πῶς τοῦτον μὲν συγχωρεῖ πρῶτον καὶ θεραπεύει κατόπιν, ἐκεῖνον δέ, τοῦ ὁποίου τὴν καρδίαν μόνον ἡ παροχὴ ἐπιγείου τινὸς ἀγαθοῦ δύναται νὰ μαλάξῃ πρῶτον θεραπεύει καὶ κατόπιν συγχωρεῖ.

Παρόμοιός τις λόγος ἀναμφιβόλως ὑπηγόρευσε τὴν παραγγελίαν τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς δέκα λεπρούς, μὴ ἀπαλλαγέντας ἀκόμη τῆς λέπρας των, νὰ ὑπάγωσι νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τοὺς ἱερεῖς, ἵνα διαπιστωθῇ ἡ θεραπεία των, ἐνῷ ὁ ἄλλος ἐκεῖνος λεπρὸς ἐθεραπεύθη πρῶτον καὶ ἀκολούθως διετάχθη νὰ δείξῃ ἑαυτὸν εἰς τοὺς ἱερεῖς.

Ὅτι ἐνῷ οὐδεμία ὁρατὴ μεταβολὴ εἶχεν ἀκόμη ἐμφανισθῇ εἰς τὰ σώματά των, ὑπήκουσαν οἱ δέκα οὗτοι λεπροὶ εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Κυρίου καὶ ἐξεκίνησαν διὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, καλῶς γνωρίζοντες ὅτι οἱ ἱερεῖς δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ τοὺς ἰατρεύσωσιν ἀλλὰ μόνον νὰ πιστοποιήσωσι καὶ ἐπισημοποιήσωσι τὴν ἴασίν των, ἐπιβάλλοντες τὰς νενομισμένας πλύσεις καὶ προσφοράς, μαρτυρεῖ ὅτι ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς σπινθὴρ πίστεως. Ἀλλ' ἡ ἀδιαφορία αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ Εὐεργέτου των ἀπέδειξε πόσον ἦτο ἀσθενὴς ἡ πίστις ἐκείνη, ἥτις καὶ δὲν ἐκαρποφόρησεν, ἀλλ' ἐξέπνευσε μόλις ἀπήλαυσαν τὴν ποθουμένην των ὑγίειαν, καθότι ***ἐνῷ ἐπορεύοντο, ἐκαθαρίσθησαν***.

Ἑρμηνευταί τινες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Καλβῖνος, προέβαλον τὴν γνώμην ὅτι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Σαμαρείτου δὲν ἔλαβε χώραν, ἐνῷ ἐπορεύετο πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νενομισμένων ἱεροτελεστιῶν καὶ τῆς ἐπισήμου διαπιστώσεως τῆς θεραπείας του, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πρώτου καθή-

κοντος, εἶχε σπεύσει ν' ἀνεύρῃ τὸν εὐεργέτην του καὶ νὰ ἐκφράσῃ εἰς αὐτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην του. Ὑπονοεῖ ἡ τοιαύτη ἑρμηνεία, ὅτι ὁ ἱερὸς συγγραφεὺς συνοψίζει καὶ συγχωνεύει τὴν ἀφήγησιν, παραλείπων τὰ ἐνδιάμεσα γεγονότα, ἵνα συνδυάσῃ τὸ τέλος μετὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐπεισοδίου. Ἀλλ' ἡ ἐντύπωσις ἥτις προκύπτει ἐκ τῆς ἀφηγήσεως, εἶναι μᾶλλον ὅτι ἀφοῦ ἐπροχώρησαν οἱ λεπροὶ ἐπὶ διάστημά τι τόσον μικρόν, ὥστε νὰ ἠδύναντο εὐκόλως νὰ ἐπανακάμψωσιν εἰς τὴν κώμην, ὅπου εἶχον συναντήσει τὸν Κύριον, ἀντελήφθησαν ὅτι ἦσαν καθαροί, καὶ τότε ὁ Σαμαρείτης μὲ καρδίαν ὑπερχειλίζουσαν εὐγνωμοσύνης ἐπέστρεψεν ἵνα δοξάζων τὸν Θεὸν ἀποδώσῃ τὰς εὐχαριστίας του εἰς τὸν μέγαν Ἰατρὸν καὶ Σωτῆρά του, ὅπως καὶ Νεεμὰν ὁ Σύρος, ὅτε καθαρισθεὶς ἀπὸ τῆς λέπρας διὰ τοῦ λόγου Ἐλισσαίου τοῦ Προφήτου, ἐπανῆλθε μὲ ὅλην τὴν συνοδείαν του, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ δεχθῇ δῶρόν τι (Β'. Βασιλ. ε'. 15). Οἱ δὲ λοιποὶ λεπροὶ ἠνέχθησαν νὰ ἀποκομίσωσι τὸ πολύτιμον δῶρον τῆς θεραπείας των, χωρὶς καμμίαν ἀναγνώρισιν τοῦ εὐεργετήματος πρὸς Ἐκεῖνον, ὅστις ἦτο ἡ πηγὴ καὶ ὁ δοτὴρ αὐτοῦ, ἐνῷ ἐλάχιστος θὰ ἦτο ὁ κόπος, ὅπως ριφθῶσιν εἰς τοὺς πόδας του. Ὁποία οἰκτρὰ ἀντίθεσις! Ἀλλὰ καὶ πόσον κοινὴ ἡ τοιαύτη ἔλλειψις! Ἀνοίγομεν διάπλατα τὸ στόμα ἡμῶν ὅταν ἐπικαλούμεθα τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς στενοχωρίας ἡμῶν· μόλις ἀνοίξῃ τὴν χεῖρα Αὐτοῦ καὶ χορηγήσῃ τὴν αἰτουμένην εὐλογίαν, μένομεν βωβοὶ καὶ ἀναίσθητοι.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ μόνος ἐκ τῶν δέκα λεπρῶν, ὅστις ἐξεδήλωσε πίστιν τελεσφορήσασαν, ἦτο Σαμαρείτης, καὶ ἐπομένως ξένος πρὸς τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, ἐνῷ οἱ ἐννέα ἀγνώμονες ἦσαν ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Ἀβραάμ προσλαμβάνει ἰδιάζουσαν σημασίαν ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίῳ, τῷ «Εὐαγγελίῳ τῶν Ἐθνῶν». Διακηρύττεται ἤδη ἐν αὐτῷ ὅτι οἱ Ἐθνικοὶ (διότι ὡς τοιοῦτοι ἐλογίζοντο οἱ Σαμαρεῖται) δὲν ἀπεκλείοντο τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, μάλιστα δὲ ὅτι ἠδύναντο νὰ εὕρωσιν ἐν αὐτῇ θέσιν καλλιτέραν ἐκείνων, οἵτινες ἐκ φύσεως καὶ γενετῆς ἦσαν τέκνα τῆς βασιλείας ταύτης, ἀλλ' ἀπεκλείοντο διὰ τὴν ἀχαριστίαν αὐτῶν, ἐνῷ ἠδύναντο διὰ τῆς πίστεως νὰ ἔχωσιν ἐλευθέραν εἴσοδον καὶ πλήρη ἀπόλαυσιν ὅλων τῶν εὐλογιῶν αὐτῆς.

Ἡ ἀχαριστία τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἐκίνησε τὴν ἀπορίαν καὶ αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος, ὅστις καὶ γνώστης τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἦτο καὶ πλείστας ἄλλας ἀποδείξεις τῆς ἀνθρωπίνης ἀχαριστίας εἶχε λάβει. Ἐρωτᾷ: «***Δὲν ἐκαθαρίσθησαν οἱ δέκα***; ***Ἀλλὰ ποῦ εἶναι οἱ ἐννέα***; ***Δὲν εὑρέθη ἄλλος εἰμὴ ὁ ξένος οὗτος, ὅστις ἐπέστρεψε νὰ δώσῃ δόξαν εἰς τὸν Θεόν***;»

Καὶ τοῦτον ὁ Κύριος ἀποπέμπει μὲ εὐλογίαν νέαν καὶ πολυτιμοτέραν ἐκείνης, ἥτις ἀπέβλεπε τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος. Ἡ εὐγνωμοσύνη του διὰ τὸ κατώτερον τοῦτο εὐεργέτημα ἐξησφάλισεν εἰς αὐτὸν ἀνώτερόν τι ἀγαθόν, ἀποβλέπον εἰς τὰς πηγὰς αὐτῆς τῆς πνευματικῆς του ζωῆς. Τὴν θεραπείαν τῆς ψυχῆς, τὴν ὁποίαν ἀποκτᾷ αὐτός, οἱ σύντροφοί του δὲν ἀπολαμβάνουν· εἰς αὐτὸν καὶ μόνον λέγει ὁ Κύριος: «***Ὕπαγε, ἡ πίστις σου σὲ ἔκαμεν ὑγιᾶ***».

Θαυμασίως συμβολίζει ἡ ἱστορία αὕτη τὴν θέσιν τῶν πιστῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Οὗτοι ὀφείλουσι νὰ πιστεύσωσιν ἀδιστάκτως εἰς τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Χριστοῦ ὅτι θέλουσι καθαρισθῇ· τούτου δὲ ἐγγύησις καὶ ὑπόσχεσις καὶ ἐναρκτήριος πρᾶξις

εἶναι τὸ Βάπτισμα. Ἐνῷ δὲ ἔτι αἰσθάνονται ἐν ἑαυτοῖς τὴν λέπραν τῆς ἁμαρτίας, πρέπει νὰ προχωρῶσιν ἐν πίστει, ἔχοντες πεποίθησιν εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ μέσα τῆς χάριτος, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἔταξε πρὸς χρῆσιν καὶ ἐνίσχυσιν αὐτῶν. Οὕτω δὲ θὰ εὕρωσι τὴν ὑγίειαν τῆς ψυχῆς, ἥτις εἶναι ἤδη κεκτημένη εἰς αὐτοὺς διὰ τῆς ὑποσχέσεως Αὐτοῦ. Ἅπαξ δὲ θεραπευθέντες, ἂς προσέξωσι μήπως, ὡς οἱ ἐννέα ἐκεῖνοι λεπροί, παραλείψωσι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Εὐεργέτου αὐτῶν, λησμονοῦντες ὅτι ἦσάν ποτε ἀκάθαρτοι. Ἂς μὴ λησμονήσωσι πόσον εἶναι ἀπαισία καὶ βδελυρὰ ἡ ἁμαρτία· ἂς ἔχωσι κατὰ νοῦν τὴν προτέραν των ἀδημονίαν τῆς ψυχῆς, ὅτε ἔκραζον «Ἀκάθαρτοι! Ἀκάθαρτοι!», ὅτε ἔβλεπον ἑαυτοὺς ἀποκεκλεισμένους πάσης ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ὁμοίων των, ὅτε ἀνεφώνουν ἀπέλπιδες «***Ἰησοῦ, ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς***!» Εἰς δὲ τοὺς ἀποκτήσαντας τὴν ειρήνην, ἂς παραμένῃ πάντοτε ἡ ἀνάμνησις τοῦ καιροῦ τῆς ἀδημονίας των ὡς δεσμὸς ἰσχυρότερος πρὸς τὸν Σωτῆρα. Ἡ συναίσθησις τῆς ἀπολυτρώσεως ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς ἁμαρτίας ἂς τοὺς κρατῇ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Σωτῆρος, πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, μήπως ἡ παράλειψις τούτου τοὺς καταστήσῃ μᾶλλον ἐνόχους ἀπὸ τοὺς ἐννέα ἀγνώμονας, οἵτινες παρέλειψαν νὰ ἀναγνωρίσωσι σωματικὴν εὐεργεσίαν, ἐνῷ ἡ βαρυτάτη ἀχαριστία εἶναι ἡ παράλειψις τοῦ φόρου τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Δοτῆρα τῶν ὑψίστων, τῶν πνευματικῶν εὐλογιῶν.

ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Αἱ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν Παλαιστίνην δὲν παρέχουν μόνον εἰς τοὺς ἐνεργοῦντας αὐτὰς Ἄγγλους ἀρχαιολόγους μεγάλην διὰ τὰ ἀποτελέσματά των ἱκανοποίησιν. Ἕνεκα τῆς στενωτάτης σχέσεως τῶν ἐρευνῶν τούτων πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, γεννᾶται ἕνα εὔλογον ἐνδιαφέρον καὶ εἰς κάθε ἰδιώτην, ποῦ ἐπιθυμεῖ νὰ ἴδῃ πιστοποιουμένας, ἢ ὁπωσδήποτε διαφωτιζομένας, τὰς αὐθεντικὰς πληροφορίας τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς θρησκείας του. Καὶ ἱκανοποιεῖται εὐτυχῶς ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ τοῦ κοινοῦ συχνότατα, ἐνῷ συνάμα διανοίγεται εὐρύτερος ὁ ὁρίζων του.

Μία νεωτάτη τοιαύτη ἀνασκαφή, ἀναφερομένη ἀπ' εὐθείας εἰς μίαν πληροφορίαν τῆς Γραφῆς (Α'. Σαμουὴλ λα'. 8-10) ἔγινεν εἰς τὸ χωρίον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης Βαὶθ-σὰν (σήμερον Μπεϊσάν), ὀλίγον δυτικώτερα τοῦ Ἰορδάνου, παρὰ τὸ ὄρος Γελβουὲ καὶ νοτίως τῆς Τιβεριάδος. Εἰς Μακεδονικοὺς καὶ Ρωμαϊκοὺς χρόνους εὑρίσκετο ἐκεῖ ἡ Σκυθόπολις ἢ Νύσα, πρωτεύουσα τῆς Δεκαπόλεως, ὅπου ἀνῆκον καὶ ἡ Πέλλα, τὸ Δῖον (Μακεδονικὰ ὀνόματα), ἡ Γέρασα (εἰς αὐτὴν νεωστὶ εὑρέθη καὶ σπουδαῖον ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν θέατρον), ἡ Φιλαδέλφεια καὶ ἄλλαι.

Ἡ πόλις μνημονεύεται καὶ εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς Αἰγύπτου. Ἰδιαιτέρως εἰς τὰ περίφημα ἔγγραφα τῶν πινακιδίων τοῦ Τὲλλ-ἐλ-Ἀμάρνα τοῦ 14ου αἰῶνος πρὸ Χριστοῦ, τὰ περιέχοντα, εἰς Βαβυλωνικὴν γλῶσσαν καὶ γραφὴν (σφηνοειδῆ), τὴν ἐπίσημον ἀλληλογραφίαν μεταξὺ τῶν Φαραὼ Ἀμενχοτὲπ Γ' καὶ Δ' καὶ τῶν

βασιλέων καὶ διοικητῶν ἐν τῇ δυτικῇ Ἀσίᾳ. Τὸ ὄνομα Βαὶθ-σὰν γράφεται καὶ Βαὶθ-σιά άν, ὁπότε θὰ ἐσήμαινεν «οἶκος ἀσφαλείας», ἤτοι φρουριακὴ πόλις. Καὶ ἦτο πράγματι φρούριον, ὡς ἀπεκάλυψαν αἱ ἀνασκαφαί, κτισθὲν ὑπὸ τοῦ Φαραὼ Σ έ τ ι (Σήθου) Α΄. πατρὸς τοῦ περιφήμου Ραμσῆ Β΄ ἢ Σεσώτριδος (τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ ἐπὶ τῶν μεγάλων πολέμων τῶν Αἰγυπτίων, διεκδικούντων τὴν κατοχὴν τῆς περιμαχήτου Συρίας). Ὀλίγον μετὰ τὸ 1186 ἦλθεν εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον καὶ ὁ Ραμσῆς Γ΄ (1198—1167) καὶ ἔστησε τὸν ἀνδριάντα του, εὑρεθέντα ἤδη εἰς τὰς ἀνασκαφάς.

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐπέδραμον κατὰ τῆς Αἰγύπτου πολλὰ ἔθνη ἐκ τῆς Κρήτης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (αὐτοὶ εἶναι οἱ Φιλισταῖοι) καὶ κατ' αὐτὴν κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἀλλοεθνῶν τούτων τὸ Αἰγυπτιακὸν φρούριον. Οἱ Φιλισταῖοι ἐξεδιώχθησαν ἐξ αὐτοῦ ἀργότερα, περὶ τὰ 1000 πρὸ Χριστοῦ, ὑπὸ τοῦ Δαυΐδ. Ἀλλὰ ὀλίγον πρὸ τούτου εἶχαν νικήσει ἐκεῖ οἱ Φιλισταῖοι τὸν Σαούλ, φονευθέντα μετὰ τῶν υἱῶν του εἰς τὴν μάχην, καὶ κατέλαβον τὰς πόλεις, τὰς κατεχομένας μὲν ὑπὸ τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλὰ κατῳκημένας καὶ ὑπὸ τῶν ἀναμιχθέντων μετὰ τῶν ἐπηλύδων Ἑβραίων παλαιῶν Χαναναίων (Κριτῶν γ΄ 5).

Οἱ Φιλισταῖοι «ἀπέκοψαν τὴν κεφαλὴν τοῦ Σαοὺλ, καὶ ἐξέδυσαν τὰ ὅπλα αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὴν γῆν τῶν Φιλισταίων κύκλῳ, διὰ νὰ διαδώσωσι τὴν ἀγγελίαν εἰς τὸν οἶκον τῶν εἰδώλων αὐτῶν καὶ μεταξὺ τοῦ λαοῦ. Καὶ ἀνέθεσαν τὰ ὅπλα αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τῆς Ἀσταρώθ, καὶ ἐκρέμασαν τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς τὸ τεῖχος Βαὶθ-σάν», ὅπως λέγεται μὲ ἀρχαϊκὴν ἁπλότητα καὶ δύναμιν εἰς τὸ ἀνωτέρω χωρίον τοῦ Σαμουήλ, ἀκριβέστερα μάλιστα ἐδῶ παρὰ εἰς τὴν ἐπανάληψιν αὐτοῦ ἐν Α΄. Χρον. ι΄. δ.

Μὲ ὅλα αὐτά, λοιπόν, συνδέονται τὰ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα, ἐν συναφείᾳ καὶ πρὸς ἄλλα χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐπιρρίπτουν σπουδαῖον φῶς εἰς τὴν παλαιὰν θρησκευτικὴν κατάστασιν τῆς Παλαιστίνης καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἱστορίαν τῶν Ἑβραίων. Συγχρόνως ὅμως ἀναφέρονται καὶ σημαντικώτατα εὑρήματα σκευῶν τῆς λατρείας καὶ κοσμημάτων ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἤλεκτρον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀστάρτης καὶ ἑνὸς ναοῦ Ἑλληνικοῦ, ὁμοιάζοντος κατὰ τὸ σχέδιον μὲ τὸν ἐπὶ Ρωμαίων κτισμένον ναὸν τοῦ Βάκχου εἰς τὴν Ἡλιούπολιν (Μπαλμπέκ) τῆς Συρίας.

Καὶ ἐπὶ Σολομῶντος ἀκόμη ἡ Συρία θεὰ Ἀστάρτη ἢ Ἀσταρὼθ ἢ αὐτὴ καὶ ἡ Βαβυλωνία Ἰστάρ, συμπαρήδρευσε μετὰ τοῦ Γιαβὲ ἢ Ἰεχωβὰ τῶν Ἑβραίων εἰς τὰ ἱερά των, ἐχρειάσθη δὲ κατόπιν ὅλη ἡ δύναμις καὶ ἡ θέρμη τῆς ψυχῆς τῶν ἡρώων προφητῶν, διὰ νὰ καθαρισθῇ βαθμηδὸν ἡ παλαιὰ τοῦ ἔθνους θρησκεία ἀπὸ τὸν πολυθεϊσμόν της καὶ νὰ ἀνυψωθῇ εἰς τὴν μονοθεϊκὴν πνευματικότητά της, ἕως οὗ τεθῇ, ἐν τῷ πληρώματι τῶν χρόνων, ἄλλη δι' αὐτὴν βάσις, διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἱστορίας τοῦ «ἐκλεκτοῦ» λαοῦ ἡ θρησκεία του δὲν ἐφαίνετο ὅτι διέφερεν αἰσθητῶς ἀπὸ τὴν τῶν ἄλλων Χαναναίων. Ἐκεῖνο ποῦ ἐμφανίζεται πνευματικώτερον καὶ ὑψηλότερον εἰς αὐτὴν (μόλις, ὅμως, κατὰ τὸν ἕβδομον ἢ ὄγδοον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα) εἶναι κυριολεκτικῶς ἡ ὑλικὴ ἀντίληψις περὶ

τῆς φύσεως καὶ τῶν ἰδιοτήτων τῆς προσωπικῆς θεότητος τῆς φυλῆς. Ὁ Ὕψιστος Σαβαὼθ ἦτο ὁ ἐθνικὸς θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ἀκριβῶς ὅπως ὁ Μελκὰρθ ἦτο ὁ πολιοῦχος τῆς Τύρου ἢ ὁ Καμὲτ τῶν Μωαβιτῶν, γινόμενος ὁρατὸς εἰς τοὺς λατρευτάς του ἐν νεφέλαις, τὸν κεραυνὸν ἔχων φωνήν, τὸν ἄνεμον πνοὴν καὶ τὸ φῶς ὡς ἔνδυμα.

Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι ὁ χαλκοῦς ὄφις, τὸν ὁποῖον ὁ Μωϋσῆς ὕψωσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἦτο τὸ σύμβολον τῆς θεᾶς Ἀσταρὼθ ἢ Ἀστάρτης καὶ παρουσιάζεται παντοῦ μεταξὺ τῶν συμβόλων τῆς λατρείας της, καὶ ἰδιαιτέρως τώρα εἰς τὰ λατρευτικὰ σκεύη της, εἰς τὸν ἀνασκαφέντα ναὸν τοῦ Βαὶθ-σιάν.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ναὸς αὐτὸς θεωρεῖται ἤδη ὡς σπουδαῖον εὕρημα διὰ τὴν διασάφισιν καθαρῶς ἱστορικῶν πραγμάτων, εἰς τὴν γένεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς Ἰσραηλιτικῆς θρησκείας, ἡ ὁποία μὲ ὅλην τὴν ἱερότητά της, τὴν θειότητά της μᾶλλον, δὲν παύει νὰ ἦναι ἕνα ἱστορικὸν φαινόμενον. Ἂν καὶ ἡ ἱστορία ὅλη δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἦναι ἄλλο παρὰ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς διὰ τὸν ἄνθρωπον οἰκονομίας Αὐτοῦ.

Γ. Σωτηριάδης
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
ΑΠΟ 20 ΜΑΡΤΙΟΥ 1924 ΜΕΧΡΙ 20 ΜΑΡΤΙΟΥ 1925

Τετρακόσια ἔτη παρῆλθον, ἀφ' ὅτου μετεφράσθη διὰ πρώτην φορὰν ἡ Κ. Διαθήκη ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν ὑπὸ τοῦ Οὐΐλλιαμ Τύνδαλλ. Οὗτος δικαίως θεωρεῖται εἷς ἀπὸ τοὺς μεγαλειτέρους Ἄγγλους, διότι ἡ μετάφρασις καὶ ἡ ἔκδοσις αὐτοῦ κατέστησε τὸ Εὐαγγέλιον προσιτὸν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς του πάσης κοινωνικῆς τάξεως μέχρι τοῦ πτωχοτάτου. Πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας περὶ τὰ μέσα τοῦ 15ου αἰῶνος ὑπῆρχον μεταφράσεις χειρόγραφοι εἰς 20 περίπου γλώσσας. Ἡ πρώτη Βίβλος μὲ τὸ ὄνομα «Βίβλος Μαζαρὲν» ἐτυπώθη τὸ 1456 εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, πρὸς τὸ τέλος δὲ τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος μεταφράσθη εἰς ἄλλας 14 γλώσσας. Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα προσετέθησαν ἄλλαι 26 μεταφράσεις· κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα 12, κατὰ τὸν 18ον καὶ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα προσετέθησαν πλεῖσται ἄλλαι. Καὶ τὸ 1804, ὅταν ἱδρύθη ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία, ἡ Ἁγία Γραφὴ ὁλόκληρος ἢ εἰς τεύχη μεμονωμένων βιβλίων ἦτο μεταφρασμένη εἰς 72 γλώσσας καὶ διαλέκτους. Τὸν δὲ Ἰούνιον τοῦ 1925 ὁ ἀριθμὸς τῶν γλωσσῶν καὶ διαλέκτων, εἰς ἃς ἦτο μεταφρασμένη, ἀνῆλθεν εἰς 835. Ἀπὸ αὐτὰς ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία ἔχει ἐκπονήσει τὰς 576 (γλώσσας καὶ διαλέκτους), ἤτοι ὁλόκληρον τὴν Γραφὴν εἰς 138 γλώσσας, τὴν Κ. Διαθήκην εἰς ἄλλας 138 γλώσσας καὶ τεύχη διάφορα εἰς 300, τὸ ὅλον 576 γλώσσας.

Αἱ ἐπίλοιποι μεταφράσεις ἔγιναν ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν καὶ ἀπὸ τὴν Σκωτικὴν Ἐθνικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν.

Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ κράτη ἐδημιουργήθη μία λυπηρὰ κατάστασις πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ταραχῆς καὶ ἐμπορικῆς καταπτώσεως. Εἰς τὴν Κίναν σχεδὸν καμμία ἐπαρχία δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη χιλιάδων στρατιωτικῶν ληστοσυμμοριῶν. Τὰ ταξείδια ἔγιναν ἐπικίνδυνα, τὸ ἐμπόριον εἶναι στάσιμον, τὰ πολιτικὰ κόμματα ἐν ἀναστατώσει. Τὸ μῖσος κατὰ τῶν ξένων ἔφθασεν εἰς ὀξὺ σημεῖον, οἱ ἱεραπόστολοι θεωροῦνται ὡς προπαγανδισταὶ ὑπὲρ τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καὶ τῆς κεφαλαιοκρατίας καὶ καταδιώκονται. Ἐπαχθὴς φορολογία, φοβεραὶ καταπιέσεις, ἀναρχία, ἐμφύλιοι σπαραγμοί, κτλ. ἐπικρατοῦν παντοῦ. Ἐν μέσῳ ὅμως ὅλων τούτων τῶν δυσχερειῶν τὸ Εὐαγγέλιον κερδίζει ὁλονὲν ἔδαφος. Πέρυσιν αἱ τρεῖς μεγάλαι Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι (Βρεττανική, Ἀμερικανικὴ καὶ Σκωτική) ἐκυκλοφόρησαν μεταξὺ τῶν Κινέζων 9,500,000 ἀντίτυπα τῆς Ἁγ. Γραφῆς δηλ. 1,900,000 ἀντίτυπα περισσότερα ἢ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν πωλήσεων τῆς Βρεττ. Βιβλ. Ἑταιρίας περίπου τὸ ἓν τέταρτον ἐπραγματοποιήθη εἰς τὴν Κίναν. Ἕνας ἱεραπόστολος γράφει ἐκεῖθεν ὅτι «αἱ Γραφαὶ ποτὲ δὲν ἦσαν τόσον περιζήτητοι ὅσον ὅταν ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἀκαταστασίας».

Εἶναι λυπηρὸν ὅτι αἱ προσπάθειαι τῆς Ἑταιρίας διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν Γραφῶν εἰς τὴν Ρωσσίαν ἀπέτυχον. Ἀλλ' ὑπάρχουν πολλαὶ ἐλπίδες νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ λαὸς τῆς Ρωσσίας δὲν ἔχασε τὴν ἀγάπην του πρὸς τὰς Θείας Γραφάς. Λέγεται ὅτι χωρικοί τινες τῆς Σιβηρίας εὐχαρίστως προσφέρουν ἕνα βῶδι διὰ νὰ ἀποκτήσουν ἓν ἀντίτυπον τῆς Ἁγ. Γραφῆς!

Εἰς τὴν Τουρκίαν ἠνοίχθησαν πολλαὶ θύραι διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Πολλὰ ἀντίτυπα τῆς Γραφῆς ἐπωλήθησαν εἰς τοὺς προσκυνητὰς τῆς Μέκκας. Διὰ τῶν προσκυνητῶν τούτων καὶ δι' ἄλλων μέσων εἰσήχθησαν εἰς τὰς ἱερὰς πόλεις τοῦ Ἰσλάμ, τὴν Μέκκαν καὶ τὴν Μεδίναν, πολλὰ ἀντίτυπα τῆς Γραφῆς. Εἰς τὰς ἱερὰς ταύτας πόλεις δὲν ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος εἰς Χριστιανοὺς ἱεραποστόλους, ἀλλ' ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθε καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πόλεις διὰ διαφόρων μέσων καὶ σήμερον τὸ ἱερὸν βιβλίον εὑρίσκεται εἰς χεῖρας πολλῶν Μουσουλμάνων καὶ ἀναγινώσκεται μὲ ἐνδιαφέρον. Ἐπίσης εἰς τὰς Ἰνδίας, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, καθὼς καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ἐκυκλοφόρησαν πολλαὶ Γραφαί. Εἶναι ἡ τρίτη φορὰ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑταιρίας, καθ' ἣν ἐτυπώθησαν 10,000,000 ἀντίτυπα ἐντὸς ἑνὸς ἔτους. Κατὰ τὸ 1915 καὶ 1916 αἱ περιστάσεις ἦσαν ἀληθῶς ἐξαιρετικαί, διότι πολλὰ ἀντίτυπα τῆς Γραφῆς διενεμήθησαν μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν δωρεάν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ Ἑταιρία διὰ τῶν 894 βιβλιοπωλῶν, Ἀποθηκῶν καὶ ἄλλων βοηθῶν αὐτῆς ἐπώλησεν 1,136,937 ὁλοκλήρους Βίβλους, 1,092,822 Κ. Διαθήκας καὶ 7,810,816 τεύχη μεμονωμένων βιβλίων τῆς Γραφῆς, ἤτοι ἐν ὅλῳ 10,040,575 ἀντίτυπα. Τὸ ποσὸν τοῦτο εἶναι μεγαλείτερον τοῦ περυσινοῦ κατὰ 1,433,614.

Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὸ 1804 μέχρι σήμερον ἐξετυπώθησαν

ὑπ' αὐτῆς καὶ ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν 355,000,000 ἀντίτυπα τοῦ Θείου Λόγου, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 104,000,000 ἦσαν εἰς Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

Ὁ τελευταῖος ἰσολογισμὸς τῆς Ἑταιρίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

Εἰσπράξεις.

Ἐξ αὐτοπροαιρέτων συνεισφορῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν λίραι	στ.		227,462
Ἐκ πωλήσεων	»	»	163,544
Τὸ ὅλον	»	»	391,006

Δαπάναι.

Ἔξοδα μεταφράσεων, ἀναθεωρήσεων, ἐκτυπώσεων, βιβλιοδεσίας κλπ.	»	»	245,349
Μισθοὶ καὶ ἔξοδα πρακτόρων, βιβλιοπωλῶν, ἀποθηκῶν καὶ δωρεαὶ βιβλίων	»	»	165,637
Τὸ ὅλον	»	»	410,986

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ἔλλειμμα ἐκ λιρῶν 19,980. Ἡ Ἑταιρία διὰ κάθε Ἀγγλικὴν λίραν, τὴν ὁποίαν ἐδαπάνησεν, εἰσέπραξεν ἀπὸ τὰς πωλήσεις τῶν βιβλίων μόνον 7 σελλίνια καὶ 11 πέννας.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικῶς εἰς τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον τῆς Ἑταιρίας, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου 1924 μέχρι 30 Νοεμβρίου 1925, διὰ 8 βιβλιοπωλῶν (ἐξ ὧν εἰς εἰργάσθη μόνον 4 μῆνας) ἐπωλήθησαν ἐν ὅλῳ 94,825 ἀντίτυπα τῆς Γραφῆς εἰς 34 γλώσσας καὶ διαλέκτους, ἀξίας δρ. 243,743.05, ἤτοι 5,016 Βίβλοι, 18879 Κ. Διαθῆκαι, 70930 τεύχη μεμονωμένων βιβλίων τῆς Γραφῆς. Αἱ πωλήσεις αὗται ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τοῦ 1924 παρουσιάζουσιν αὔξησιν κατὰ 28,499 ἀντίτυπα, θὰ ἦτο δὲ ἡ αὔξησις αὕτη πολὺ μεγαλειτέρα, ἐὰν εἴχομεν πάντοτε ἀνὰ χεῖρας βιβλία.

Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ ὑποκαταστήματος Ἀθηνῶν ἔχει ὡς ἑξῆς:

Εἰσπράξεις.

Ἐκ πωλήσεων βιβλίων	243,744.85	
Ἐκ πωλήσεων κενῶν κιβωτίων	1,070.00	
Ἀπὸ τὸ κυτίον τῆς Ἀποθήκης (προαιρ. προσφοραὶ)	111.00	Δρ. 244,925.85

Δαπάναι.

Μισθοί, προμήθειαι, διάφ. ἔξοδα καὶ περιοδεῖαι	287,008.65	
Παραλαβὴ βιβλίων, ἀποστολὴ δεμ. χρημ. κλπ.	21,263.20	
Ἐκπτώσεις τῆς Ἀποθήκης	15,914.75	
Ἐνοίκιον Ἀποθήκης καὶ ἔκτακτα	13,262.45	Δρ. 337,449.05

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων προκύπτει ὅτι αἱ δαπάναι εἶναι πολὺ περισσότεραι τῶν εἰσπράξεων καὶ παρουσιάζεται ἔλλειμμα ἐκ δρ. 92,523.30· θὰ ἦτο δὲ τὸ ἔλλειμμα πολὺ μεγαλείτερον, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις διὰ τοῦ νέου δασμολογίου δὲν εἶχεν ἀπαλλάξει τοῦ τελωνειακοῦ δασμοῦ τὰ βιβλία τῆς Ἑταιρίας.

Πέρυσιν εἰς τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον τῆς Ἑταιρίας ἔγιναν μεταβολαί τινες τοῦ προσωπικοῦ. Ὁ κ. W. G. Wiseman ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετετέθη εἰς τὴν

Ν. Α. Εὐρώπην ὡς διευθυντὴς διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου μεταξὺ τῶν Ρώσσων καὶ τὸν διεδέχθη ὁ κ. J. S. St Clair. Ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Μισαηλίδης, ὅστις ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἦτο ἀποθηκάριος τῆς Ἑταιρίας ἐν Σμύρνῃ, μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τῆς Σμύρνης προσεκολλήθη εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀποθήκην, ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1925 διωρίσθη ἐπόπτης διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀνέλαβε τὸ ἔργον τῆς Ἀποθήκης Ἀθηνῶν. Ἀπὸ 1 Αὐγούστου εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν βιβλιοπωλῶν προσελήφθη πάλιν ὁ κ. Ἠλίας Τσιζίδης, χρηματίσας καὶ ἄλλοτε βιβλιοπώλης.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος οἱ βιβλιοπῶλαί μας ἐπεσκέφθησαν διαφόρους ἐπαρχιακὰς πόλεις.

Ὁ ἐν Κρήτῃ βιβλιοπώλης κ. Κωνστ. Ἀμπατζόγλου ἐπεσκέφθη πολλὰς κωμοπώλεις καὶ χωρία τῆς Κρήτης.

Ὁ ἐν Βόλῳ βιβλιοπώλης κ. Ἀθανάσιος Χατζηγιάννης μετέβη εἰς Λάρισσαν, Τρίκκαλα, Καρδίτσαν καὶ ἄλλας κωμοπόλεις καὶ χωρία τῆς Θεσσαλίας. Ὁ ἐν Σέρραις βιβλιοπώλης κ. Ἰωάννης Καρτάλης ἐπεσκ φθη τὴν Δράμαν, τὴν Καβάλλαν καὶ τὰ πέριξ χωρία.

Ὁ δὲ περιοδεύων βιβλιοπώλης μας κ. Στεπὰν Ἀμπρογιὰν περιῆλθε τὰς Κυκλάδας νήσους Σῦρον, Τῆνον, Ἄνδρον καὶ Νάξον.

Ὅλοι οἱ βιβλιοπῶλαι εὗρον παντοῦ καλὴν ὑποδοχὴν ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους, ἱερεῖς καὶ διδασκάλους. Ἐκ τῶν βιβλιοπωλῶν τὰς περισσοτέρας πωλήσεις εἶχεν ὡς πάντοτε, ὁ ἐν Ἀθήναις βιβλιοπώλης κ. Κυριάκος Καρατζόπουλος μὲ 21,041 ἀντίτυπα, ἀξίας 62,383,20. Δεύτερος ἔρχεται πάλιν ὁ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν βιβλιοπώλης Θεσσαλονίκης κ. Δημ. Ἐσιμνόγλου, πωλήσας 14,000 ἀντίτυπα, ἀξίας 21,651,00. Τρίτος ὁ περιοδεύων βιβλιοπώλης κ. Ἀμπρογιὰν μὲ 12,020 ἀντίτυπα ἀξίας 16,257,40. Τέταρτος ὁ ἐν Πάτραις κ. Ἀθχν. Ζχχαράκης, πωλήσας 10,502 ἀντίτυπα, ἀξίας 20,110,30.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ὅπως καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον, οἱ βιβλιοπῶλαι τῆς Ἑταιρίας εἰργάσθησαν μὲ περισσοτέραν ἐλευθερίαν παντοῦ. Τὰς ἐνθαρρυντικὰς πωλήσεις τῶν Γραφῶν ἀποδίδομεν εἰς τὴν προσπάθειαν πολλῶν ἱερέων καὶ διδασκάλων, οἱ ὁποῖοι δὲν παύουν συνιστῶντες τὸν Θεῖον Λόγον εἰς τοὺς ἀκροατὰς καὶ μαθητάς των.

Ἐκτὸς τῶν πωλήσεων διανεμήθησαν καὶ ἀρκεταὶ Κ. Διαθῆκαι εἰς τὰς φυλακὰς Συγγροῦ, εἰς τὰς φυλακὰς Παλαιοῦ Στρατῶνος, καὶ εἰς τὰ στρατιωτικὰ παραπήγματα. Ὁ Γεν. Διευθυντὴς τῶν φυλακῶν κ. Σκουριώτης εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοὶ δώσῃ ἄδειαν ἐπισκέψεως τῶν φυλακῶν. Μὲ συνώδευσεν ὁ κ. Καρατζόπουλος καὶ οἱ διευθυνταὶ τῶν φυλακῶν εἰς τὴν διανομὴν πολὺ μᾶς ἐβοήθησαν, ὥστε ὅλοι οἱ φυλακισμένοι νὰ λάβωσι τὸν Θεῖον Λόγον. Διὰ νὰ μὴ γίνῃ καμμία παρεξήγησις, πρέπει νὰ εἴπω πῶς συμβαίνει ὥστε νὰ δίδωνται καὶ βιβλία δωρεάν. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν κάποιος κύριος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα μένει ἄγνωστον, ἐπλήρωσεν εἰς τὴν Ἑταιρίαν τὸ ἀντίτιμον τῶν δωρουμένων βιβλίων, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ διανέμωνται εἰς τὰς φυλακάς, ὡς καὶ ἔγινεν, ἐκ μέρους δὲ τῶν φυλακισμένων ἐστάλη εὐχαριστήριος ἐπιστολὴ εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἑταιρίας. Τὰ δωρηθέντα

βιβλία ἦσαν ἐν ὅλῳ 2,082, ἀξίας 7,184 40. Ἐξ αὐτῶν ἐδωρήθησαν καὶ εἰς τοὺς Ρώσσους εἰς τὴν Θεσσαλονίκην τεύχη εἰς τὴν Ρωσσικὴν γλῶσσαν.

Ποῖον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα ὅλων τῶν κόπων καὶ τῶν ἐξόδων τῆς διαδόσεως τόσων ἑκαταμμυρίων ἀντιτύπων τῆς Ἁγ. Γραφῆς;

Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ εἴπωμεν ὅτι ὅλα τὰ 10,000,000 ἀντίτυπα, τὰ ὁποῖα ἐπωλήθησαν ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἐξετέλεσαν τὸν προορισμόν των. Ἐξ αὐτῶν πολλὰ ἐκάησαν καὶ ἐσχίσθησαν ἀπὸ φανατικούς, ἄλλα ἐπωλήθησαν κατόπιν μὲ τὸ βάρος εἰς τὰ παντοπωλεῖα καὶ ἄλλα ἐχρησιμοποιήθησαν δι' ἄλλους σκοπούς. Εἴμεθα ὅμως βέβαιοι ὅτι πολλαὶ ψυχαὶ ἐχάρησαν διὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτῶν, πολλοὶ ἐφωτίσθησαν, καὶ εἰς πολλὰ μέρη αἱ Γραφαὶ ἔγιναν ἀνάρπαστοι· πολλοὶ περιτρέχουν ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον ζητοῦντες τὸν Λόγον τοῦ Κυρίου εἰς πολλὰ δὲ μέρη, ὡς εἰς τὴν Κίναν, τινὲς ὡδοιπόρησαν πολλὰ χιλιόμετρα διὰ νὰ ἀποκτήσωσιν ἓν τεῦχος τῆς Ἁγ. Γραφῆς.

Ἕνας Πέρσης ταξειδεύων συνήντησεν ἕνα βιβλιοπώλην τῆς Ἑταιρίας καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχε χρήματα ἐπάνω του, παρεκάλεσε τὸν βιβλιοπώλην νὰ τοῦ δώσῃ μίαν Ἁγίαν Γραφήν. Ἀλλ' ὁ βιβλιοπώλης δὲν ἠδύνατο νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν παράκλησίν του. Τότε ὁ Πέρσης εἶπε: «Πόσον εἶμαι δυστυχής! ἐπὶ τόσα ἔτη ἐπεθύμουν νὰ ἔχω τὸ βιβλίον τῆς Σωτηρίας καὶ τώρα δὲν ἔχω χρήματα. Κύριε βιβλιοπῶλα, λάβε αὐτὰ τὰ τρία ψωμιά, τὰ ὁποῖα εἶχα ἀγοράσει διὰ δύο ἡμερῶν ταξείδιον καὶ δόσε με τὸ βιβλίον τῆς Σωτηρίας».

Ὁ βιβλιοπώλης τὸν ἠρώτησε: «Καὶ τί θὰ κάμῃς εἰς τὸ ταξείδιόν σου; δὲν θὰ φάγῃς; θὰ κάμῃς νηστείαν δυὸ ἡμέρας;» Ὁ Πέρσης ἀπήντησεν: «ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος, ὁ Κύριος τοῦ βιβλίου θὰ φροντίσῃ διὰ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον μου!» Ὁ βιβλιοπώλης τότε τοῦ ἀπέδειξεν ὅτι τὰ τρία ψωμία ἔκαμνον μόνον 10 γρόσια, ἐνῷ ἡ ἀξία τοῦ βιβλίου ἦτο τετραπλασία. Ὁ Πέρσης ἤρχισε νὰ τὸν παρακαλῇ λέγων: «Ἀδελφέ, λάβε καὶ αὐτὴν τὴν μαλλίνην ζώνην μου καὶ δόσε με τὸ βιβλίον τῆς Σωτηρίας». Ἀλλ' ὁ βιβλιοπώλης, μὴ δυνάμενος νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ζώνην, φεύγει. Ὁ Πέρσης τρέχει κατόπιν του παρακαλῶν αὐτὸν καὶ μὲ δάκρυα τοῦ φιλεῖ τὴν χεῖρα·

Ὁ βιβλιοπώλης συγκινηθεὶς πολὺ τὸν ἐφίλησε καὶ ἀφοῦ προσηυχήθη εἰς τὸν Κύριον ὅπως τὸν ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν, τῷ ἐδώρησε τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὸν ἠρώτησε διατί ἐπιθυμεῖ τόσον πολὺ νὰ ἀποκτήσῃ τὸ βιβλίον τοῦτο.

Ὁ Πέρσης ἀπήντησε: «Πρὸ ἐτῶν ἕνας γέρων μοῦ εἶχε δώσει τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον καὶ ἐγὼ ἐπῆγα τὸ βιβλίον εἰς ἕναν Χότζαν Ὀθωμανόν, ὅστις ἀφοῦ τὸ ἀνέγνωσεν ὀλίγον, ἤθελε νὰ τὸ καύσῃ, ἀλλ' ἐγὼ τὸ ἥρπασα ἀπὸ τὸ χέρι του, καὶ ἀπὸ τότε τὸ ἀνεγίνωσκον κρυφὰ καὶ ἔμαθον νὰ ἀγαπῶ τὸν Χριστόν· ἀπὸ τότε ἐπεθύμουν νὰ ἀποκτήσω μίαν ὁλόκληρον Γραφήν, καὶ σὲ εὐχαριστῶ διότι ἐξεπλήρωσες τὴν ἐπιθυμίαν μου».

Ἡ ἐτησία ἔκθεσις τῆς Ἑταιρίας περιέχει πολλὰ τοιαῦτα ἐπεισόδια καὶ γεγονότα, ἐξ ὧν ἀποδείκνυται ἡ δύναμις τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

Ἡμεῖς οἱ ὀνομαζόμενοι Χριστιανοὶ πόσον πρέπει νὰ ἤμεθα εὐγνώμονες, διότι

ἔχομεν ἐν ἀφθονίᾳ τὸν Θεῖον Λόγον χάρις εἰς τὰς εὐσεβεῖς θυσίας τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν.

Τελειώνω τὴν ἔκθεσίν μου μὲ τοὺς λόγους τοῦ Ὀυΐλλιαμ Τύνδαλλ:

«Δὲν ἐδέχθημεν τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν μας ἢ διὰ νὰ τὰ κρύψωμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ δώσωμεν πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ».

Π. Σειρηνίδης.

Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ

Ἀνεγράφη εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἑτοιμάζεται νὰ διαλύσῃ τὰ μοναστήρια καθ' ἅπαν τὸ κράτος πλὴν τῶν τοῦ ὄρους Ἄθω, καὶ τοὺς μὲν ἐν αὐτοῖς εὑρισκομένους μοναχούς, τοὺς ἔχοντας ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν 50 ἐτῶν, νὰ θέσῃ ὑπὸ σύνταξιν, τοὺς δὲ λοιποὺς νὰ ἀποπέμψῃ ὅπως εὕρωσι πόρον ζωῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Τὸ μέτρον τοῦτο προὐκάλεσε πολλὴν συζήτησιν ἐν τῷ Ἑλλ. τύπῳ, ἄλλων μὲν ἐπικροτούντων, ἄλλων δὲ ἀποδοκιμαζόντων τὴν τοιαύτην σκέψιν τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς οἰκογενειακὸν ζήτημα, μὲ τὸ ὁποῖον ἡμεῖς, ὡς μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸ Ὀρθόδοξον πλήρωμα, ἐὰν δικαιούμεθα νὰ ἀσχοληθῶμεν. Ἕνεκεν ὅμως τῆς μεγάλης ἐθνικῆς σημασίας τῆς ὑποθέσεως καὶ ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ ἀπὸ θρησκευτικῆς καὶ ἀπὸ δημοσιονομικῆς ἀπόψεως, φρονοῦμεν ὅτι ἔχομεν καθῆκον καὶ ἡμεῖς νὰ ἐκφέρωμεν τὴν ἐπ' αὐτῆς γνώμην ἡμῶν.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἀσκητισμοῦ ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνάγεται, ὡς γνωστόν, εἰς τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος περὶ τὸ 270 μ. Χρ. ἱστορεῖται ὡς ὁ πρῶτος ἐρημίτης ἀσκητής. Ἡ τάσις ὅμως πρὸς τὸν ἀσκητισμὸν ἀνεφάνη πράγματι μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν πολὺ ἐνωρίτερον· διότι καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀποστόλων εἶχον ἀρχίσει νὰ παρουσιάζωνται τὰ πρῶτα συμπτώματα αὐτῆς, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, καὶ σφοδρῶς ἐπολεμήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων ὡς πλάνη καὶ ἀποστασία ἀπὸ τῆς ὑγιαινούσης πίστεως. *)

Πολὺ ταχέως ὅμως ἡ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου Ἀποστολικὴ διδασκαλία ἐλησμονήθη, καὶ ἐπεκράτησεν ἡ ἐσφαλμένη καὶ ὑλιστικὴ ἀντίληψις ὅτι ἡ ἁμαρτία ἐμφωλεύει εἰς τὴν σάρκα καὶ συνεπῶς διὰ τῆς σκληραγωγίας τοῦ σώματος ἐξυψοῦται ἡ ψυχὴ εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον ἁγιωσύνης. Καὶ οἱ ζηλωταὶ Χριστιανοὶ

*) Α'. Τιμόθ. δ'. 1—4: «Τὸ δὲ Πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ***ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως***, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, ***κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων***, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν». Πρβλ. Κολοσσ. β'. 20, 21.

ἤρχισαν ἀθρόοι νὰ ἀπαρνῶνται τὰς ἀνθρωπίνας σχέσεις καὶ συνηθείας καὶ νὰ ἀποσύρωνται εἰς τὰς ἐρήμους, ὅπως διὰ τῆς χορτοφαγίας καὶ τῶν σωματικῶν κακουχιῶν εὕρωσι τὴν ἁγιότητα.

Τὸν ἀσκητισμὸν διεδέχθη συντόμως ὁ **μοναχισμός**. Πρῶτος ὁ Παχώμιος (320), ἔπειτα ὁ Εὐστάθιος (340) συνέπηξαν κοινόβια ἀσκητῶν, ἤτοι μοναστήρια, ὁ δὲ Μ. Βασίλειος (360) ἀνήγαγεν εἰς σύστημα τὸν μοναχισμὸν μὲ κανονισμούς, οἵτινες μέχρι σήμερον ἀποτελοῦσι τὸν συνταγματικὸν χάρτην τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ μοναστηρίων. Τὸν μοναχισμὸν ἐν τῇ Δύσει ὠργάνωσε πρῶτος ὁ ἅγ. Βενέδικτος (500) καὶ κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἐπληθύνθησαν τὰ Ρωμαιοκαθολικὰ μοναχικὰ τάγματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Ἀνασκοποῦντες ἐν τῷ συνόλῳ τὸν Χριστιανικὸν μοναχισμόν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, ὅπως ἡ γένεσίς του ὑπῆρξεν ἀντίθετος πρός τε τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων Αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἡ διάδοσις καὶ ἐπικράτησίς του ὑπῆρξε λίαν ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τρομερὸς προαγωγὸς τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τῆς διαστροφῆς τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας, συνάμα δὲ καὶ τῆς διαφθορᾶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τόσον διὰ τὴν **θρησκευτικὴν** ἄποψιν τοῦ ζητήματος.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν **κοινωνικὴν** ἄποψιν, καὶ ἐκεῖ ἡ ἐπίδρασις τοῦ μοναχισμοῦ ὑπῆρξεν ἄκρως ἐπιζημία, δημιουργήσασα μεγάλην τάξιν ἀνθρώπων ἀπαρνουμένων πᾶσαν κοινωνικὴν ὑποχρέωσιν, κηφήνων ἀποζώντων ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας καὶ μηδὲν ἀποδιδόντων ὑπὲρ τῆς εὐημερίας αὐτῆς, κατὰ μεγίστην δὲ πλειονότητα ἀσέμνων ἢ δυσσεβῶν ὑποκριτῶν, οἵτινες ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς εὐσεβείας ἔκρυπτον ἐχθρότητα καὶ ὑστεροβουλίαν κατὰ παντὸς ὅ,τι ἁγνὸν καὶ σεμνὸν καὶ χρήσιμον ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι ἀσκηταὶ τοῦ 3ου καὶ 4ου αἰῶνος ὡρμήθησαν εἰς τὰς ἀσκητικὰς παραφορὰς καὶ πλάνας των κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ χρηστοῦ καὶ εἰλικρινοῦς συνειδότος, προϊόντος τῆς θρησκευτικῆς ἀγνοίας καὶ ἀμαθείας, ἥτις ἤρχισε τότε νὰ ἐπικρατῇ ἐν τῇ Χριστ. Ἐκκλησίᾳ ὡς ἐκ τῆς βαθμιαίας νοθεύσεως τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν τύπων εἰς βάρος τῆς οὐσίας ἐν τῇ Χριστιανικῇ λατρείᾳ. Οὔτε ἀρνούμεθα ὅτι καθ' ὅλους τοὺς ἔκτοτε αἰῶνας μεταξὺ τῶν ἀσπασθέντων τὸν μοναχικὸν βίον ὑπῆρξαν πολλοί, οἵτινες εἰλικρινῶς καὶ εὐσεβῶς ἐφλέγοντο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ζήσωσι βίον ἀνωτέρας ἁγιότητος καὶ ἐνόμισαν ὅτι μόνον ἐν τοῖς μοναστηρίοις τοῦτο ἦτο κατορθωτόν.

Ἐπίσης δὲν ἀρνούμεθα ὅτι κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας πολλὰ μοναστήρια ὑπῆρξαν ἑστίαι τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, διατηρήσαντα ἀνημμένην τὴν λυχνίαν τῆς παιδείας ἐν μέσῳ κοινωνίας ἀπιστεύτως ἀμαθοῦς καὶ ἐσκοτισμένης. Ἰδιαιτέρως δὲ διὰ τὰ Ἑλληνικὰ μοναστήρια, δὲν λησμονοῦμεν ὅτι πολλὰ ἐξ αὐτῶν προσέφερον πολυτίμους ὑπηρεσίας ἐθνικάς, διασώσαντα ἀπὸ τελείας ἐξαλείψεως τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν καὶ τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς δουλείας.

Ἀλλὰ τὰ ἐλαφρυντικὰ ταῦτα δὲν εἶναι ἱκανά, ὅπως δικαιολογήσωσι καὶ ἀντισταθμίσωσι τὴν φοβερὰν θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν ζημίαν, ἧς ὁ μοναχι-

σμὸς ὡς σύστημα καὶ ὡς σύνολον ὑπῆρξε πρόξενος ἔν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει. Ἓν δὲ ἐκ τῶν φοβερωτέρων ἐγκλημάτων τοῦ μοναχισμοῦ ἐν γένει ὑπῆρξεν ἡ ἀδυσώπητος αὐτοῦ ἐχθρότης καὶ ἀντίδρασις κατὰ πάσης εὐσεβοῦς προσπαθείας πρὸς ἄρσιν τῶν κακῶς κειμένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς τε Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, καὶ πρὸς καλλιέργειαν πνευματικωτέρου Χριστιανισμοῦ ἀνὰ τὸν Χριστεπώνυμον κόσμον. Παντοῦ καὶ πάντοτε οἱ μοναχοὶ κατεπολέμησαν λυσσωδῶς καὶ ἀπηνῶς πᾶσαν ἐκκλησιαστικήν, θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀκόμη μεταρρύθμισιν.

Παρ' ὅλας λοιπὸν τὰς ἑκάστοτε ἀτομικὰς ἐξαιρέσεις εὐσεβείας καὶ εἰλικρινείας, ὁ μοναχισμὸς ὡς σύστημα ὑπῆρξε στοιχεῖον ὀπισθοδρομικόν, στεῖρον καὶ φθοροποιὸν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν, ὀλιγίστους δὲ (ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς μυριάδας τῶν μοναχῶν) ἀνέδειξε χαρακτῆρας ὑψηλῆς Χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ ὠφελιμότητος διὰ τὴν Χριστ. Ἐκκλησίαν ἢ τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν.

Ἑπομένως ἀπὸ πολλοῦ δικαίως ἔχει χρεωκοπήσει ὁ θεσμὸς οὗτος εἰς τὴν ὑπόληψιν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἐν γένει.

Παρ' ἡμῖν δὲ ἐν Ἑλλάδι, τὰ μοναστήρια ἐν γένει ἔχουσι πρὸ πολλοῦ καταδικασθῆ εἰς τὴν ἠθικὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους, ὡς ἑστίαι ὀκνηρίας, γαστριμαργίας, καὶ ἄλλων ἀσχημιῶν. Ἐξ ἄλλου ὁ μοναχισμὸς καὶ ἀσκητισμὸς εὑρίσκεται εἰς τελείαν ἀντίθεσιν πρός τε τὸν σημερινὸν πολιτισμὸν καὶ τὸ πνευματικὸν φῶς, ὅπερ ὁσημέραι διαχέεται εὐρύτερον ἀνὰ τὰς σημερινὰς κοινωνίας. Ἡ πεῖρα 17 αἰώνων διεπίστωσεν ὅτι ὁ ἁγιασμὸς δὲν ἀποκτᾶται διὰ τῆς **ἀναχωρήσεως** ἐκ τοῦ κόσμου ἢ διὰ τῆς **ἀγαμίας** ἢ διὰ τῆς **λιτοφαγίας** (ἂν δύναται νὰ ὀνομασθῇ λιτοφαγία ἡ τροφὴ τῶν καλογήρων). Οὐδεὶς ἄρα συντρέχει λόγος ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν μοναστηρίων.

Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις: «Νὰ διαλυθοῦν τόσαι ἱστορικαὶ μοναί, αἵτινες ἀφῆκαν ὄνομα ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἢ ἐμπερικλείουν πολύτιμα ἱστορικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ κειμήλια; Τοῦτο εἶναι ἱεροσυλία!» Ἐὰν οἱ τοιαῦτα ὑπὲρ διατηρήσεως τῶν μοναστηρίων προβάλλοντες ἐννοοῦσι μὲ τὴν ὀνομασίαν «μονὴ» τὰ **κτίρια**, καὶ ὄχι τοὺς ἐνοικοῦντας μοναχούς, εἴμεθα σύμφωνοι ὅτι μοναί τινες, ὡς λ. χ. ἡ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ ὀλίγαι ἄλλαι, πρέπει νὰ διατηρηθῶσιν ὡς μνημεῖα συνδεόμενα μὲ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς ἱστορικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν κειμηλίων, ἐὰν ταῦτα δύνανται νὰ διαφυλαχθῶσιν ἐκεῖ ἀσφαλέστερον ἢ εἰς τακτικὰ μουσεῖα. Ἀλλ' οἱ καλόγηροι δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ μένουν ἐν αὐταῖς, τρώγοντες καὶ παχυνόμενοι ἐκ τῶν πλουσίων εἰσοδημάτων τῶν μονῶν καὶ κατακρατοῦντες γαίας καὶ κτήματα, ἅτινα χρειάζονται διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τόσων χιλιάδων καὶ μυριάδων προσφύγων καὶ ἀκτημόνων ἀγροτῶν. Καθ' ἣν στιγμὴν τὸ Κράτος δὲν ἔχει ἐπαρκεῖς γαίας διὰ τὴν ἀγροτικὴν ἀποκατάστασιν προσφύγων καὶ ἐντοπίων ἀπόρων γεωργῶν, τὸ ἔθνος ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν διάλυσιν τῶν μοναστηρίων καὶ τὴν διανομὴν τῶν μοναστηριακῶν γαιῶν. Ἐὰν δὲ ἤθελον πλεονάσει γαῖαι τοιαῦται, δύνανται νὰ διατεθῶσιν ἐπωφελῶς ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ κλήρου.

Ἐκ δὲ τῶν ὑπαρχόντων μοναχῶν, οἱ μὲν πρεσβύτεροι καὶ σωματικῶς ἀνίκανοι ἂς λάβωσι παρὰ τοῦ Κράτους μίαν σύνταξιν ἐπαρκῆ πρὸς συντήρησίν των, οἱ δὲ λοιποὶ ἂς ἐξέλθωσιν εἰς τὸν κόσμον, ὅπως κερδίσωσιν, ὡς οἱ λοιποὶ θνητοί, τὸν

ἄρτον των ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου των. Καὶ εἰς ἐπίμετρον ἂς ἀπαγορευθῇ διὰ νόμου πᾶσα σύμπηξις νέων μοναστηρίων. Εἶναι καιρὸς πλέον νὰ ἐκλίπῃ ὁ μοναχικὸς θεσμός, ὅστις τόσης ζημίας πνευματικῆς πρόξενος ἐγένετο εἴς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν κοινωνίαν. Ἡ ἐξαφάνισις αὐτοῦ θὰ ἦναι ἓν μέγα βῆμα πρὸς τὴν ἐθνικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἐξυγίανσιν.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΝΟΣ ΑΘΛΗΤΟΥ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣ

Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἔχομεν τὴν ἀφήγησιν τῆς ἐπιστροφῆς διαφόρων προσώπων: ἁλιέων, τελωνῶν, στρατιωτικῶν, πολιτικῶν, πλουσίων τε καὶ πτωχῶν, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἔτι δὲ καὶ διωκτῶν, καὶ ἡ σαγήνη τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἔπαυσεν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας καὶ μέχρι σήμερον περικλείουσα ἐκ παντὸς ἐπαγγέλματος καὶ πάσης καταστάσεως ἀνθρώπους εἰς τὴν σωτήριον αὐτῆς ἄγραν· ἡ δὲ ἀφήγησις εἶναι πάντοτε διδακτικὴ καὶ ὠφέλιμος.

Ἠρωτήθη Ἀμερικανὸς πρῴην ἀθλητὴς τοῦ ἀέρος ποία ὑπῆρξεν ἡ ἰσχυροτέρα του συγκίνησις, καὶ μετά τινων λεπτῶν σκέψιν ἀπεκρίθη: «Ἔχω αἰσθανθῆ τρεῖς διακεκριμένας συγκινήσεις, τὰς ὁποίας συντόμως θὰ διηγηθῶ.

«Ἤμην δεκαπέντε ἐτῶν ὅτε ἐγκατέλειψα τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ἀφ᾽ οὗ ἀπεπέμφθην ἀπὸ τὸ σχολεῖον. Ἐξεκίνησα διὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην, ἀλλὰ καθ᾽ ὁδὸν εἰς Νιουχαῖβεν εἶχον τελειώσῃ τὰ χρήματά μου καὶ ἔπρεπε νὰ ζητήσω ἐργασίαν. Ἐν ᾧ διηρχόμην τὴν πόλιν, ἔφθασα εἰς Σαπωνόβραχον, μέρος διασκεδάσεων εἰς τὸ ὁποῖον εἶδα διὰ πρώτην φορὰν ἀεροναύτην νὰ ἀνέρχηται εἰς τὰ ὕψη. Τὸ θέαμα μὲ κατέθελξε καὶ εἶπα εἰς τὸν ἑαυτόν μου: «Ἰδοὺ τί πρέπει νὰ γείνω!» Εὐθὺς ἀνεζήτησα τὸν Διευθυντὴν καὶ τῷ προσέφερον τὰς ὑπηρεσίας μου. Αὐτὸς ἤρχισε νὰ γελᾷ, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἐπέμεινα, μὲ προσέλαβεν ὡς ὑπηρέτην. Τὴν ἐπαύριον ὁ ἀεροναύτης ὅστις ἐξετέλει πτώσεις δι᾽ ἀλεξιπτώτου δὲν παρουσιάσθη, καὶ ὁ Διευθυντὴς εὑρεθεὶς εἰς δυσκολίαν μὲ ἠρώτησεν ἂν ἤθελα νὰ τὸν ἀντικαταστήσω. Ἡ εὐκαιρία ἦτο δι᾽ ἐμὲ μεγίστη εὐχαρίστησις καὶ ἀμέσως ἐδέχθην.

«Μετὰ μίαν ὥραν ἐνεφανίσθην εἰς τὸν τόπον τῶν διασκεδάσεων ἐνδεδυμένος ἐρυθρὰν φλανέλλαν καὶ ἤμην τὸ πλέον ὑπερήφανον παιδὶ τοῦ κόσμου. Μόνον ὅταν ὁ Διευθυντὴς προσέδεσε τὸν καρπὸν τῆς χειρός μου πρὸς τὴν αἰώραν τοῦ ἀλεξιπτώτου, ἤρχισα νὰ φοβῶμαι. Τὰ γόνατά μου συνεκρούοντο καὶ δυσφορία μὲ κατελάμβανεν· ἀλλὰ κατενίκησα τὴν νευρικότητά μου καὶ κανεὶς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν θεατῶν δὲν ἐγνώρισε πόσον ἤμην ἀνήσυχος, ἐνῷ τὸ ἀερόστατον μὲ ἀνεβίβαζεν εἰς τὰ ὕψη.

«Ρίπτων βλέμμα πρὸς τὰ κάτω, ἔβλεπα τὰ κτίρια, τὸ πλῆθος καὶ τὸν λιμένα νὰ γίνωνται βαθμηδὸν μικρότερα, καὶ ᾐσθανόμην ὡς νὰ εὑρισκόμην ἐντὸς ἀνελκυστῆρος, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νά με εὐχαριστῇ πολύ. Αἴφνης τρεῖς πυροβολισμοὶ μὲ ἐπανέφερον εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἦτο τὸ σύνθημα ὅτι ὤφειλον νὰ πέσω

μὲ τὸ ἀλεξίπτωτον. Ἀνετριχίασα σκεπτόμενος ποῖον ἀποτέλεσμα ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἡ πτῶσίς μου. Ἂν τὸ ἀλεξίπτωτον δὲν ἀνοίξῃ; ... Ἀλλὰ τέταρτον πυροβολισμὸν ἀκούω. Προφανῶς ὁ Διευθυντὴς ἀνησυχεῖ.

«Ἁρπάζω εὐθὺς τὴν αἰώραν τοῦ ἀλεξιπτώτου, κόπτω τὸ σχοινίον μὲ τὸ ὁποῖον ἐκρέματο ἐκ τοῦ πλαγίου τοῦ ἀεροστάτου καὶ ἀφίνομαι εἰς τὸ κενόν. Ἀκούω τὸν ἄνεμον νὰ συρίζῃ εἰς τὰ ὦτά μου καὶ αἰσθάνομαι λιποψυχίαν. Ἀλλ' ἐνῷ ἀκριβῶς ἐνόμιζα ὅτι ἤμην χαμένος, τὸ ἀλεξίπτωτον ἀνοίγει, καὶ ἡ πτῶσίς μου ἀποτόμως ἀνακόπτεται. Μὲ στεναγμὸν ἀνακουφίσεως βλέπω ὅτι ἡ γῆ βραδέως μὲ πλησιάζει.

«Εὐθὺς μὲ περιεκύκλωσεν ἄμετρον πλῆθος, ὁ δὲ Διευθυντὴς μὲ ὡδήγησεν εἰς τὴν σκηνήν, ἥτις μοὶ ἐχρησίμευσεν ὡς κοιτών.

«Εἶσαι ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον χρειάζομαι», μοὶ εἶπεν· «ἐνδύσου τώρα καὶ ἀναπαύσου ἕως αὔριον».

«Ὅτε ἔμεινα μόνος, ἔπεσα ὡς ἄψυχον πτῶμα ἐπὶ τῆς κλίνης. Ἤμην ἐντελῶς ἐξηντλημένος μὲ τὴν εἰς τὸ κενὸν πτῶσίν μου, καὶ παρῆλθον πολλαὶ ὧραι, ἕως οὗ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὴν πρώτην μου ἐκείνην συγκίνησιν.

«Τὴν δευτέραν μου συγκίνησιν ᾐσθάνθην μετὰ δύο ἔτη, ὅτε ἤμην δεκαεπτὰ ἐτῶν. Εἶχον πλέον γείνῃ ἔμπειρος ἀθλητὴς τοῦ ἀέρος. Πολλάκις ἐκρεμάμην ἀπὸ τὴν αἰώραν διὰ τῶν ποδῶν μου καὶ κατέβαινα ἀπὸ τὸ ἀερόστατον μὲ δύο ἢ τρία ἀλεξίπτωτα.

«Ἐνίοτε ἀνέβαινα μὲ μίαν κόρην· καὶ ἀφ' οὗ ἐφθάναμεν εἰς ὕψος τριακοσίων μέτρων ἐπίπτομεν ὁ καθεὶς μὲ χωριστὸν ἀλεξίπτωτον. Ἐκείνη δὲν ἦτο πλέον τῶν δεκαὲξ ἐτῶν. Ἐγὼ τὴν εἶχα διδάξῃ τὴν ἐπικίνδυνον αὐτὴν τέχνην καὶ ἔγεινε τόσον ἐπιδέξιος ὅσον καὶ ἐγώ.

«Ἡμέραν τινὰ ἀνήλθομεν ὁμοῦ εἰς τὸ ἀερόστατον καθήμενοι ὁ εἷς εἰς τὴν μίαν ἄκραν τῆς κρεμαμένης αἰώρας, ὁ ἕτερος εἰς τὴν ἄλλην. Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σύνηθες ὕψος, μοὶ ἔκαμε νεῦμα νὰ τὴν ἀφήσω νὰ πέσῃ πρώτη, καὶ κρατήσασα τὴν αἰώραν τοῦ ἀλεξιπτώτου της, ἀφέθη εἰς τὸ κενόν. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἔδωκα προσοχήν, ἀλλ' εὐθὺς ἡ καρδία μου ἔπαυσε νὰ πάλλῃ ὅταν εἶδα μετὰ τρόμου ὅτι τὸ ἀλεξίπτωτον δὲν ἤνοιγε, καὶ ἡ ταλαίπωρος σύντροφός μου ἐφέρετο ὡς λίθος εἰς τὸ διάστημα. Ἔτρεμα ὡς φύλλον καὶ ἐχρειάσθην ὅλας μου τὰς δυνάμεις διὰ νὰ κρατηθῶ ἐπὶ τῆς αἰώρας τοῦ ἀεροστάτου. Χωρὶς νὰ χάσω καιρὸν ἥρπασα καὶ ἐγὼ τὴν αἰώραν τοῦ ἰδικοῦ μου ἀλεξιπτώτου καὶ ἀφέθην εἰς τὸ κενόν. Τὸ ἀλεξίπτωτόν μου ἤνοιξε καὶ κατέβην βραδέως εἰς τὴν γῆν. Ἀλλ' οὐδεὶς προσῆλθεν νά με ὑποδεχθῇ. Τὸ σκληροκάρδιον καὶ περίεργον πλῆθος εἶχε συσσωρευθῇ εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ πεδίου τῶν ἀθλητικῶν μας ἐπιδείξεων, ἵνα ἴδῃ τὸ ἀσπαῖρον δυστυχὲς πτῶμα.

«Ὑπῆγον εἰς τὴν σκηνήν μου ἐκνενευρισμένος καὶ ἀηδιάσας τὸ ἐπάγγελμά μου. Μὲ τρέμοντας δακτύλους ἀπέσπασα τὰς ἐπωμίδας μου μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι δὲν θὰ τὰς χρειασθῶ πλέον.

«Ἀλλὰ μετά τινας ὥρας τὰ νεῦρα καθησύχασαν καὶ τὸ πρωῒ ἤμην τελείως ἤρεμος. Δὲν εἶχα λησμονήσῃ τὸν τραγικὸν θάνατον τῆς συντρόφου μου, ἀλλὰ

παραδόξως δὲν ἤρχετο εἰς τὸ νοῦν μου ὅτι ὅμοιον τέλος ἠδύνατο νά με καταλάβῃ· μετὰ μεγάλης δὲ ἀταραξίας ἡτοιμάσθην διὰ τὴν ἀπογευματινὴν ἐπίδειξιν.

«Ἡ τρίτη μου συγκίνησις ἦτο ὅλως διάφορος καὶ ἠκολούθησε κατόπιν τοῦ μόνου σοβαροῦ δυστηχήματος, τὸ ὁποῖον μοὶ συνέβη ἐν σχέσει μὲ τὸ ἐπάγγελμά μου, ὁπότε ἔπεσα ἀπὸ ὕψος εἴκοσι μέτρων καὶ ἔπαθα κατάγματα διαφόρων ὀστῶν καὶ τραῦμα εἰς τὸ πρόσωπον.

«Ὅτε ἐξῆλθον τοῦ νοσοκομείου ἐξετέλεσα ἀρκετὰς ἀναβάσεις δι' ἀεροστάτου, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισα νὰ ζητήσω ἄλλο ἔργον ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνον· μεταβαίνων δὲ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἔφθασα εἰς Ἄλβανυ, ὅπου ἐξώδευσα τὸ τελευταῖόν μου λεπτόν. Ἐκεῖ συνήντησα φίλον, ὅστις μὲ συνεβούλευσε νὰ καταφύγω εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας.

Ἐγὼ πολλάκις εἶχα σταματήσῃ εἰς τὰς ὑπαιθρίους συνάξεις τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας, ἀλλὰ δὲν ἐνόουν ἐξ αὐτῶν τίποτε. Τοὺς ἐθεώρουν ὅλους φανατικούς, καὶ ἐλάμβανα μέρος εἰς τοὺς κατ' αὐτῶν ἐμπαιγμούς· καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶχα πολλὴν διάθεσιν νὰ τοὺς πλησιάσω· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισα νὰ ὑπάγω.

Ὅτε ἔφθασα εἰς τὸ σπίτι τῶν ἀξιωματικῶν, εὑρῆκα πολὺ θερμὴν ὑποδοχήν. Ἦτο ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ, καὶ μὲ ἐκάλεσαν νὰ συμφάγω μαζί των· κατόπιν δὲ μοὶ εἶπαν νὰ ἀναπαυθῶ, ἐν ᾧ αὐτοὶ θὰ ἐπήγαιναν εἰς τὴν σύναξιν. Ἐθαύμασα νὰ τοὺς ἴδω ἀναχωροῦντας, ἐν ᾧ ἐγὼ ἔμεινα μόνος, καὶ ὑπῆρχον ἐκεῖ τόσα ἀργυρᾶ σκεύη καὶ μαχαιροπήρουνα.

«Διὰ μίαν στιγμὴν μοῦ ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ συνάξω ὅσα δύναμαι περισσότερα καὶ νὰ ἀναχωρήσω· ἀλλὰ κἄτι μὲ ἐκράτησεν. Οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι εἶχον εἰς ἐμὲ ἐμπιστοσύνην, ἐν ᾧ μὲ ἔβλεπον πρώτην φοράν· καὶ πῶς νὰ μὴ φανῶ ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης των: Ἦτο ἡ πρώτη φορὰ ποῦ μοῦ ὡμίλησεν ἡ συνείδησις. Ἐσηκώθην λοιπὸν καὶ ἠκολούθησα καὶ ἐγὼ εἰς τὴν σύναξιν.

«Ἐκεῖ ἤκουσα τοὺς λόγους των. Ἤκουσα τῶν ἱστορίαν τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποίαν ἄλλοτε περιέπαιζα. Ὅλα μοῦ ἔκαμαν μεγάλην ἐντύπωσιν. Ἐνόησα τὴν ἀθλιότητά μου. Ἡ καρδία μου συνετρίβη· καὶ ὅταν ἐκάλεσαν τοὺς μετανοοῦντας νὰ προσέλθουν, ἐπῆγα ἐνώπιον ὅλων ἀποφασισμένος νὰ εἶμαι πλέον τοῦ Χριστοῦ. Ἠσθάνθην τὸ ἄπειρον βάρος τῶν ἁμαρτιῶν μου· ἐζήτησα παρὰ τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν· ἐζήτησα νέαν καρδίαν· συνεχωρήθην, ἐσώθην. Ἔκτοτε εἶμαι ἄλλος ἄνθρωπος. Αὐτὴ ἦτο ἡ τρίτη καὶ πλέον ἰσχυρά μου συγκίνησις».

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὀνομαζόμενος Κορνήλιος Χίκη, διακινδυνεύων ἄλλοτε καθ' ἑκάστην τὴν ζωήν του ἵνα διασκεδάσῃ τοὺς ὁμοίους του καὶ κερδήσῃ τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο χρῆμα, τὸ ὁποῖον καὶ ἀσυλλογίστως ἐδαπάνα, οὐ μόνον ἐσώθη αὐτὸς ἀτομικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπιδοθεὶς εἰς τὰς ἀπαραιτήτους σπουδὰς ἐγένετο χρησιμώτατος ὡς ἀξιωματικὸς τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διαφόρων ἔργων τοῦ μεγάλου τούτου κλάδου Χριστιανικῆς δράσεως καὶ τελευταίως ἐργάζεται μεταξὺ τῶν φυλακισμένων. Ἀπὸ νεανίου ματαιόφρονος, ἀξέστου καὶ ἀχρήστου κατέστη διὰ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας ἀνὴρ ἀξιότιμος καὶ χρήσιμος εἰς τοὺς παρημελημένους καὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν φερομένους. Τοιαύτη εἶναι ἡ δύναμις τῆς διὰ τοῦ Χριστοῦ σωτηρίας.

Σ. Π. Μ.

ΝΕΟΣ ΜΕΣΣΙΑΣ

Ὁ παγκόσμιος τύπος ἀναγγέλλει τὴν ἐμφάνισιν ἑνὸς νέου Μεσσίου ἢ Σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος. Προέρχεται δὲ οὗτος ἐξ Ἰνδιῶν καὶ ὀνομάζεται **Κρισνα-μοῦρτι.** *Κυρίως εἰπεῖν, δὲν ἦλθε τώρα, ἀλλ' ἀνεκαλύφθη πρὸ 15 ἐτῶν, ἦτο ὅμως τότε μόλις 12 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, καὶ δὲν ἐγνώριζε τὴν Μεσσιανικήν του ἰδιότητα! Μόλις δὲ τώρα, εἰς ἡλικίαν 27 ἐτῶν, πληροφορηθεὶς καλῶς περὶ ἑαυτοῦ, προβάλλει εἰς τὴν δημοσιότητα.*

Πρὸ 15-ετίας ἡ πολυπράγμων Ἀγγλὶς κυρία Μπεζάντ, μία τῶν κορυφαίων ἀποστόλων τῆς «Θεοσοφίας» (αἱρέσεως, περὶ ἧς θὰ ὁμιλήσωμεν κατωτέρω) εὑρισκομένη εἰς τὰς Ἰνδίας, εἶδε μίαν ἡμέραν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς ἑνὸς παιδίου ἕνα ἀστέρα, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ μικρὸς ἤκουε τὴν διδασκαλίαν της εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἡλίου. Ἀμέσως ἀνεγνώρισεν ἡ κ. Μπεζάντ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ παιδίου τούτου τὸν ἀναμενόμενον Μεσσίαν, ὅστις θὰ ἀπελύτρωνε τὸν κόσμον ἀπὸ τὰ δεινά του. Διὰ τοῦτο ἔσπευσε νὰ παραλάβῃ τὸν μικρὸν (καὶ ἀνύποπτον) Μεσσίαν, καὶ τὸν ἀπέστειλεν εἰς Ἀγγλίαν διὰ νὰ σπουδάσῃ. Ἐκεῖ οἱ Θεοσοφισταὶ τὸν συνετήρησαν καὶ τὸν ἐσπούδασαν, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἔκτισαν μεγαλοπρεπῆ ναὸν εἰς τὸ Μαδρὰς τῶν Ἰνδιῶν, ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ μέρους, ὅπου ἡ κ. Μπεζάντ τὸν εἶδε πρῶτον μὲ τὸν ἀστέρα. Καὶ ἐκεῖ εἰς τὸν Ναὸν τοῦτον κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ἐγένετο ἡ ἀνακήρυξις τοῦ Κρισνα-μοῦρτι ὡς Μεσσίου. Λέγεται δὲ ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀνακηρύξεως διάφοροι τῶν παρισταμένων εἶδον καθαρῶς τὸν ἀστέρα ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ νεαροῦ Μεσσίου. Τὸ χρίσμα ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Καρόλου Λαϊτμπῆτερ, Μεγάλου Ἐπισκόπου τῶν Θεοσοφιστῶν τῆς Αὐστραλίας, ἐνώπιον ὁμηγύρεως 20,000 προσκυνητῶν, οἵτινες γονυπετεῖς ἔψαλλον ὕμνους μετὰ χορδῶν καὶ ὀργάνων πρὸς τιμὴν τοῦ νέου Μεσσίου.

Ἔκτοτε ὁ «Μεσσίας» ἐξέλεξε δώδεκα «Ἀποστόλους», τῇ ὑποδείξει τῶν Ἐπισκόπων τῶν Θεοσοφιστῶν, καὶ μετ' αὐτῶν θὰ περιέλθῃ τὸν κόσμον κηρύττων τὴν «βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», βασιλείαν εἰρήνης καὶ κατάργησιν τῶν πολέμων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται φανερὸν ὅτι ὁ νέος οὗτος «Μεσσίας» δὲν εἶναι ἄλλο τι, ἢ μία νέα προπαγάνδα τῶν λεγομένων «Θεοσοφιστῶν». Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀναγνῶσταί μας ἐνδέχεται νὰ μὴ γνωρίζουν τὴν αἵρεσιν ταύτην, ἂν καὶ αὕτη ἀριθμεῖ ἀπὸ ἐτῶν ὀλίγους τινας ὀπαδοὺς ἐν μέσαις Ἀθήναις, ἐθεωρήσαμεν ἐπίκαιρον νὰ ἐκθέσωμεν διὰ βραχέων τὰ κατ' αὐτήν.

Ἡ Θεοσοφία δὲν εἶναί τι νέον, ἂν καὶ ἡ ὀνομασία αὕτη μόλις κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐχαλκεύθη. Θεοσοφικὰ καλοῦνται ἐκεῖνα τὰ φιλοσοφικὰ ἢ θεολογικὰ συστήματα, ἅτινα λαμβάνουσιν ὡς ἀφετηρίαν των τὴν Θείαν φύσιν καὶ ἐξ αὐτῆς ἐξηγοῦσι τὰ φαινόμενα τῆς ὑλικῆς φύσεως, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλα φιλοσοφικὰ συστήματα, ἅτινα ἐκ τῆς ἀναλύσεως καὶ ἐρεύνης τῶν φαινομένων προσπαθοῦσι νὰ ὑψωθῶσιν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ὑπάρξεως καὶ φύσεως τοῦ Θεοῦ. Ἑπομένως διδασκαλίαι τινες τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ, τοῦ Γνωστικισμοῦ καὶ πρὸ πάντων

*ἡ Κάβαλα τῶν Ἑβραίων, ἀνήκουσιν εἰς τὴν Θεοσοφίαν, ἥτις τοιουτοτρόπως φωρᾶται ὑπάρχουσα ἀπὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων, ὡς μορφὴ σκέψεως. Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ τὴν σήμερον καλεῖται Θεοσοφία, εἶναι ἡ διδασκαλία μιᾶς νεωτέρας αἱρέσεως, ἥτις ἔσχε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς μὲ τὴν ἵδρυσιν ἐν Ἀμερικῇ κατὰ τὸ ἔτος 1875 τῆς «**Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας**» ὑπὸ Ρωσσίδος τινος **Ἑλένης Μπλαβάτσκυ**[1]), τοῦ Ἀμερικανοῦ **συνταγματάρχου Ὄλκοττ** καὶ ἄλλων τινῶν.*

Οἱ σκοποί, οὓς ἔθετο ἡ Ἑταιρία αὕτη, συνωψίζοντο εἰς τὰ ἑξῆς: α) Νὰ ἱδρύσῃ πυρῆνα παγκοσμίου ἀδελφωσύνης. β) Νὰ καλλιεργήσῃ τὴν συγκριτικὴν μελέτην θρησκείας καὶ φιλοσοφίας. γ) Νὰ ἐγκύψῃ εἰς τὴν συστηματικὴν ἔρευναν τῶν μυστικῶν δυνάμεων τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὕλης.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸν πρῶτον σκοπόν, βαθμηδὸν ἡ Θεοσοφικὴ ἰδέα τῆς ἀδελφωσύνης πάντων ἀνθρώπων ἔλαβε τὴν Βουδδιστικὴν μορφὴν τῆς θεωρητικῆς ἑνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἦτο ἐν ἄλλοις λόγοις ἰδέα καθαρῶς μεταφυσικὴ καὶ θεωρητική, καὶ οὐδὲν εἶχε τὸ κοινὸν μὲ τὴν συγκεκριμένην σοσιαλιστικὴν διδασκαλίαν τῆς πρακτικῆς ἀλληλεγγύης τῶν ἀνθρώπων πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ τῆς ἀδελφοποιήσεως αὐτῶν. Ὁ δεύτερος καὶ τρίτος σκοπὸς ἐξειλίχθησαν μετ᾽ ὀλίγον εἰς σύστημά τι θρησκοφιλοσοφικόν, ἀκολουθοῦν κυρίως τὸν θεωρητικὸν Βουδδισμόν. Μὲ τὸν Χριστιανισμὸν οἱουδήποτε δόγματος ἡ νεωτέρα αὕτη Θεοσοφία εἰς οὐδεμίαν ἦλθε πνευματικὴν ἐπαφήν, καὶ μόνον ἀρθρογράφοι τινες τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου τῶν τελευταίων τούτων ἡμερῶν ἀνεκάλυψαν ὅτι ἡ Θεοσοφία εἶναι .... αἵρεσις Προτεσταντική!

Τὸ χαῶδες καὶ μυστικοπαθὲς κρᾶμα θρησκευτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν διδασκαλιῶν, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν σημερινὴν «Θεοσοφίαν», μοιραίως ἐξεκόλαψε διαιρέσεις ἐντὸς τῶν κόλπων του Μετὰ τὸν θάνατον τῆς Μπλαβάτσκυ, ἡ «Θεοσοφικὴ Ἑταιρία» ἐσχίσθη εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους ἀπ᾽ ἀλλήλων ἑταιρίας, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἠξίου ὅτι αὐτὴ ἐκληρονόμησε τὸ πνεῦμα, ἢ μᾶλλον, τὴν μυστικὴν ἔμπνευσιν τῆς ἀποθανούσης ἱδρυτρίας. Μία τῶν τριῶν τούτων ἑταιριῶν εἶναι ἡ προεδρευομένη ὑπὸ τῆς προμνημονευθείσης κ. Μπεζάντ, ἡ καὶ υἱοθετήσασα καὶ ἀναδείξασα τὸν «Μεσσίαν» Κρισνα—μοῦρτι.

Εἰς τὴν ἀνωτέρω ἔκθεσιν προέβημεν ἵνα οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν, γνωρίζοντες ἐπακριβῶς τὴν προέλευσιν τοῦ «Μεσσίου» τούτου καὶ τῶν ἀναδόχων αὐτοῦ, μὴ ἀποδώσωσι καμμίαν σημασίαν εἰς τὸ κίνημα τοῦτο, ὅπερ ταχέως θὰ ταφῇ ὑπὸ τὴν γελοιοποίησιν, τῆς ὁποίας εἶναι ἄξιον.

Τὸν Χριστιανισμὸν δι᾽ οὐδεμιᾶς ἄλλης θρησκείας ἢ φιλοσοφικοῦ συστήματος

---

[1]) Ἡ Ἑλένη Μπλαβάτσκυ, Ρωσσὶς τυχοδιώκτρια, ἀφοῦ κατὰ τὴν νεότητά της ἐταξείδευσεν εὐρύτατα ἐν Ἀμερικῇ καὶ Ἀσίᾳ, ἐνεφανίσθη τῷ 1858 ἐν Ρωσσίᾳ ὡς ὀπαδὸς τοῦ Πνευματισμοῦ, καὶ κατόπιν ἐγκατασταθεῖσα ἐν Ἀμερικῇ διεκρίθη εἰς τοὺς ἐκεῖ κύκλους τῶν Πνευματιστῶν. Μελετήσασα τὰ συγγράμματα τοῦ Βουδδισμοῦ καὶ Βραχμανισμοῦ, προσεπάθησε νὰ συνδυάσῃ τὸν Πνευματισμὸν μὲ τὰς διδασκαλίας ταύτας. Ἀλλὰ τὰ πνευματιστικά της κατορθώματα ἀπεκαλύφθησαν ὡς ἀγυρτεῖαι καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἰνδίας, ὁπόθεν μετά τινα ἔτη μετῴκησεν εἰς Ἀγγλίαν, ἔνθα κατώρθωσε νὰ ἀνακτήσῃ πάλιν μεγάλην ὑπόληψιν εἰς τοὺς πνευματιστικοὺς κύκλους. Ἀπέθανεν ἐν Λονδίνῳ τῷ 1891.

δύνανται οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀντικαταστήσωσιν. Αἱ Πυθαγόρειοι, Πλατωνικαὶ καὶ Νεοπλατωνικαὶ θεωρίαι τὸ πάλαι καὶ ὁ Βουδδισμὸς κατόπιν, δὲν ἠδυνήθησαν μέχρι σήμερον νὰ μορφώσωσι κοινωνίαν ὑψηλῆς ἠθικῆς ἀξίας. Εἴς κάποιον κύριον, ὅστις ἐθαύμαζε καὶ ἐξεθείαζε τὰς δοξασίας τοῦ Βουδδισμοῦ, Χριστιανός τις φιλόσοφος ἀπεκρίθη: «Φέρετε τὸν χάρτην τοῦ κόσμου καὶ δείξατέ μοι ποῦ κατοικοῦν οἱ Βουδδισταὶ καὶ τί εἴδους κοινωνίαν καὶ πολιτισμὸν ἔχουν!» Καὶ ὁ θαυμαστὴς τοῦ Βουδδισμοῦ ἐσιώπησεν.

Ὅπως δὲ οὐδεμία ἄλλη θρησκεία, τοιουτοτρόπως καὶ οὐδὲν ἠθικὸν φιλοσοφικὸν σύστημα δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Χριστιανισμόν. Ὅσα ζητήματα ἀφίνει ὁ Χριστιανισμὸς μυστήρια, οὐδὲν ἄλλο φιλοσοφικὸν ἢ θρησκευτικὸν σύστημα δύναται νὰ τὰ λύσῃ, καὶ ὁ ἐπιχειρῶν νὰ τὰ λύσῃ φιλοσοφικῶς καὶ μαθηματικῶς, ὅπως τινὲς διατείνονται, περιπίπτει εἰς παραλογισμοὺς καὶ ἀεροβασίας. Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἐπαγγέλλεται σύστημά τι φιλοσοφικὸν ἢ θρησκευτικόν, ὡς λ. χ. ἡ «Θεοσοφία», ὅτι δύναται νὰ λύσῃ τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου, εἶναι ἀπόδειξις ὅτι τὸ σύστημα ἐκεῖνο δὲν εἶναι σοβαρὸν οὔτε ἱκανὸν νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ἐπὶ τοῦ μυστηρίου, τοῦ δυσκαταλήπτου καὶ ἀοράτου, ἐν μέρει ὅμως νοητοῦ καὶ ὁρατοῦ, στηρίζεται τὸ θρησκευτικὸν τοῦ ἀνθρώπου αἴσθημα καὶ ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ ἀξία. Ἐπιστημονικὴ ἡ φιλοσοφικὴ θρησκεία καὶ μαθηματικὴ ἠθικὴ δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσιν. Ἀλλ᾿ ὁ ἄνθρωπος, ὅσον γίνεται ἐπιστημονικώτερος καὶ φιλοσοφικώτερος, τόσον εὐρύτερα μυστήρια συναντᾷ τριγύρω του· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἀληθεῖς καὶ εἰλικρινεῖς ἐπιστήμονες ὑπῆρξαν καὶ θρησκευτικοί. Ἐὰν αἱ ἠθικαὶ ἀλήθειαι ἠδύναντο νὰ ἀποδειχθῶσι καὶ ἐπιβληθῶσιν ὅπως αἱ μαθηματικαί, θὰ ἔπαυον τοῦ νὰ ἦναι ἠθικαί. Διὰ τοῦτο τὸ μυστήριον (δηλαδή, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἀποσαφηνισθῇ διὰ τῆς λογικῆς ἢ τῆς ἐπιστήμης) εἶναι ἀναπόφευκτον, ὅταν ἔχωμεν ἀφ᾿ μὲν ἑνὸς τὸ ἄπειρον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἀχανὲς τοῦ Σύμπαντος, ἀφ᾿ ἑτέρου δὲ τὴν πεπερασμένην διάνοιαν καὶ ὕπαρξιν τοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι δὲ τὸ μυστήριον καὶ ἀναγκαῖον διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν πρόοδον τοῦ ἀνθρώπου, διότι διαρκῶς τὸν καλεῖ πρὸς νέαν προσπάθειαν καὶ ἔντασιν ψυχικήν. Διὰ τοῦτο ἄνευ θρησκείας καὶ ἠθικῆς οὐδεμία πρόοδος εἴτε κοινωνικὴν εἴτε ἐπιστημονικὴν εἶναι δυνατή. Πᾶν δὲ σύστημα, ὅπερ ἐπαγγέλλεται τὴν λύσιν πάντων τῶν μυστηρίων, ὑπόσχεται πράγματα ὄχι μόνον ἀδύνατα ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆ.

Ἀλλ᾿ ὅπως δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὸν Χριστιανισμὸν δι᾿ ἄλλου συστήματος θρησκευτικοῦ ἢ φιλοσοφικοῦ, τοιουτοτρόπως δὲν δυνάμεθα καὶ νὰ τὸν τροποποιήσωμεν ἢ νὰ τὸν συμπληρώσωμεν. Τὸ τέλειον ἔργον δὲν χρήζει ἐπισκευῆς ἢ συμπληρώσεως. Ὁ Χριστιανισμός, ὅπως ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν θεοπνεύστων Αὐτοῦ ἀποστόλων, εἶναι σύστημα τέλειον, οἰκοδόμημα ἄρτιον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφαιρεθῇ ἢ εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ προστεθῇ οὐδὲ εἷς λίθος, χωρὶς νὰ μεταβληθῇ καὶ καταστραφῇ ἡ συνοχὴ καὶ συμμετρία τοῦ ὅλου. Δυστυχῶς αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη μὲ τὸν Χριστιανισμόν, διότι εἰς τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ οἰκοδομὴν κατόπιν ἐγένοντο ἀνθρώπιναι προσθηκαφαιρέσεις δογμάτων, τύπων καὶ ἐνταλμάτων, δι᾿ ὧν παρεμορφώθη ἡ τελειότης του, ἐπεσκιά-

σθη δὲ καὶ ἠλλοιώθη ἡ πνευματική του ἐπιρροὴ ἐπὶ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν· τοῦτο δὲ παρημπόδισεν ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους σκότους, φανατισμοῦ καὶ ἁμαρτίας τὴν πρόοδον καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἀπόπειρα πρὸς δῆθεν ἐπιδιόρθωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τοῦ Ὀρθολογισμοῦ οὐδὲν μὲν καλόν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐδημιούργησε. Διὰ τῶν ὀρθολογιστικῶν διδασκαλιῶν ὁ Χριστιανισμὸς τόσον ἠλλοιώθη, ὥστε δὲν ἔμεινε πλέον Χριστιανισμός, ἢ μᾶλλον, ἀπέμεινε Χριστιανισμὸς χωρὶς Χριστόν. Ὅπου ὅμως λείπει ὁ Χριστός, λείπει καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι, ἡ ζωή, ἡ ἐπὶ τῆς καρδίας ζῶσα ἐπιρροὴ καὶ γοητεία τοῦ μακαρίου Εὐαγγελίου, ἄνευ τῆς ὁποίας οὔτε θρησκεία οὔτε πραγματικὴ ἠθικὴ δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Ἐὰν ὁ Χριστιανισμὸς ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας δὲν ἱκανοποίησεν ἢ ἀτελῶς μόνον ἱκανοποίησε τὰς ἠθικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἐὰν σήμερον ἔτι δὲν τὰς ἱκανοποιῇ ἐπαρκῶς, εἰς τοῦτο δὲν πταίει ὁ Χριστιανισμὸς ὡς σύστημα καὶ διδασκαλία, ἀλλ᾽ ἡ ἀτελὴς αὐτοῦ κατανόησις, ἡ ἐλλιπὴς αὐτοῦ ἐφαρμογή, καὶ ἡ νόθευσις αὐτοῦ διὰ τῶν ἀνθρωπίνων συμπληρωμάτων, ἅτινα ὡς ἐπικαλύμματα ἀποκρύπτουσιν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν καὶ οὐσίαν αὐτοῦ.

Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀρθῶσι τὰ ἐπικαλύμματα ταῦτα τῶν δῆθεν συμπληρώσεων καὶ ἐπιδιορθώσεων τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ νὰ ἀναφανῇ ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀρτιότητι καὶ καθαρότητι ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν θεοπνεύστων Αὐτοῦ ἀποστόλων.

Καὶ ὁ τοιοῦτος Χριστιανισμὸς δὲν χρήζει νέου Μεσσίου, ἀλλὰ ἐντονωτέρου κηρύγματος, δὲν χρήζει ἀντικαταστάσεως ἀλλ᾽ εὐρυτέρας ἐγκαταστάσεως, δὲν χρήζει διορθώσεως, ἀλλὰ βαθυτέρας ἐπιγνώσεως καὶ κατανοήσεως, δὲν χρήζει συμπληρώσεως, ἀλλὰ πιστοτέρας πληρώσεως, ἤτοι, ἐκτελέσεως καὶ ἐφαρμογῆς. Καὶ ὅταν ἐγκατασταθῇ ὁ ἀληθὴς Χριστιανισμὸς εἰς τὰς καρδίας καὶ συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων, ὅταν κατανοηθῇ τελειότερον καὶ ἐφαρμοσθῇ πιστότερον εἰς τὴν ζωήν των, τότε τὸ λαμπρόν του φῶς θὰ καταστήσῃ ἀφανεῖς καὶ γελοίας πάσας τὰς πυγολαμπίδας τῆς ἀνθρωπίνης φαντασίας καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγωϊσμοῦ.

ΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ

Ἡ Ἁγία Γραφὴ εἰς τὸ 11ον κεφάλαιον τῆς Γενέσεως περιγράφει, κατὰ τρόπον κατάλληλον διὰ τὴν νόησιν τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς τοῦ Μωϋσέως, πῶς ἐκ μιᾶς ἀρχικῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ὡμίλουν ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι, ἐγεννήθησαν πολλαὶ γλῶσσαι, διὰ τῆς διασπορᾶς τῶν ἀνθρώπων ἀνὰ τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν. Ὅπως δὲ ἡ παλαιοντολογία ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἀφήγησιν τῆς Γραφῆς, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φυλὴ ἔσχε τὴν γένεσιν αὐτῆς ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἐκεῖθεν διεσκορπίσθη διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ καὶ τῆς μεταναστεύσεως εἰς τὰ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου, τοιουτοτρόπως ἡ ἐπιστήμη τῆς συγκριτικῆς φιλολογίας, ἀνακαλύψασα ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν γραπτῶν διαλέκτων τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας ἔχουσι κοινὰς τὰς ῥίζας καὶ ἐπο-

μένως κοινὴν τὴν καταγωγήν, ἐπιβεβαιοῖ κατ' οὐσίαν τὴν ἀφήγησιν τῆς Γραφῆς περὶ ὑπάρξεως μιᾶς κοινῆς γλώσσης ἐν ἀρχῇ τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας. Ἐὰν σήμερον ὑπάρχωσι γλῶσσαι γραπταὶ ἢ ἄγραφοι, αἵ ὁποῖαι δὲν παρουσιάζουσιν ὁμοιότητας πρὸς τὴν ἀρχικὴν ταύτην γλῶσσαν τῆς λευκῆς ἢ Ἀρυανῆς ἢ Ἰνδογερμανικῆς λεγομένης φυλῆς, τοῦτο ἐξηγεῖται εὐκόλως, ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ἄλλαι αὗται γλῶσσαι διεπλάσθησαν ὑπὸ συνθήκας κλιματολογικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐντελῶς διαφόρους, ὅπως ἐκ τῆς ἀρχικῆς φυλῆς, ἥτις ἀναμφιβόλως ἦτο λευκή, διεπλάσθησαν ὡς ἐκ τοῦ κλίματος αἱ κίτριναι, αἱ ἐρυθρομέλαιναι καὶ αἱ μαῦραι φυλαί. Ἡ ἰσχυρὰ αὕτη ἐπίδρασις τοῦ κλίματος ἐπὶ τῆς γλώσσης ἀποδεικνύεται καὶ εἰς τὴν νεωτέραν ἀνθρωπίνην ἱστορίαν, καὶ εἰς ἐκείνας τὰς φυλάς, αἱ ὁποῖαι ὡς ἐκ τοῦ πολιτισμοῦ των καὶ ἐκ τῆς φιλολογίας των θὰ ἠδύναντο νὰ διατηρήσωσιν ἀμετάβλητον τὴν γλῶσσάν των. Οὕτω λ. χ. ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα ἄλλως ὁμιλεῖται (δηλ. προφέρεται) σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἄλλως ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ (Ἡνωμ. Πολιτείαις καὶ Καναδᾷ) καὶ ἄλλως ἐν Αὐστραλίᾳ, ἐνῷ μόλις πρὸ 300 ἐτῶν ἡ Β. Ἀμερική, καὶ πρὸ 100 ἐτῶν ἡ Αὐστραλία ἐκατοικήθη ὑπὸ Ἄγγλων μεταναστῶν κατ' εὐθεῖαν ἐξ Ἀγγλίας. Οὕτως ἡ Ἑλληνικὴ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχε διαφόρους διαλέκτους, ἀρκετὰ ἀνομοίας πρὸς ἀλλήλας, καὶ μέχρι σήμερον ἀκόμη τὰ διάφορα τμήματα τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος ὁμιλοῦσι διαλέκτους τοπικὰς τόσον ἀνομοίας, ὥστε πολλάκις νὰ μὴ ἐννοῶνται εὐκόλως ὑπὸ Ἑλλήνων ἄλλων τοπικῶν περιφερειῶν.

Τὴν σήμερον εἰς ὁλόκληρον τὴν ὑφήλιον ὑπάρχουσι, κατὰ τὰς στατιστικάς, 3424 λαλούμεναι γλῶσσαι καὶ διάλεκτοι· ἤτοι, ἐν Εὐρώπῃ 587, ἐν Ἀσίᾳ 937, ἐν Ἀφρικῇ 276, ἐν Ἀμερικῇ 1624. Ἐκ τῶν γλωσσῶν τούτων ἐπικρατεστέρα εἶναι ἡ Ἀγγλική, ἡ ὁποία ὁμιλεῖται ὑπὸ ἄνω τῶν 180 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Κατόπιν ἔρχονται κατὰ σειράν: ἡ Γερμανική, ἥτις ὁμιλεῖται ὑπὸ 120 ἑκατομμυρίων, ἡ Ρωσσικὴ ὑπὸ 90 ἑκατ., ἡ Γαλλικὴ ὑπὸ 60 ἑκατ., ἡ Ἰταλικὴ ὑπὸ 40 ἑκατ. ἡ Πορτογαλλικὴ ὑπὸ 30 ἑκατ. Ἡ Κινεζικὴ φυλή, ἥτις εἶναι ἡ πολυαριθμοτέρα τῆς ὑφηλίου (περίπου 400 ἑκατ.) ὁμιλεῖ οὐχὶ μίαν, ἀλλὰ πολλὰς γλώσσας, συγγενεῖς μὲν πρὸς ἀλλήλας, ἀλλὰ τόσον διαφόρους ἀπ' ἀλλήλων, ὅσον συγγενεύουσι καὶ διαφέρουσι ἀπ' ἀλλήλων ἡ Γαλλική, ἡ Ἰταλική, ἡ Ἱσπανικὴ καὶ ἡ Πορτογαλλική.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΜΕΤΑ ΠΙΣΤΕΩΣ

Πρό τινων ἐτῶν ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς χωρίον τι, τοῦ ὁποίου τὰ σπαρτὰ ἐκινδύνευον νὰ καταστραφοῦν ἐκ τῆς παρατεταμένης ἀνομβρίας, ὅλοι οἱ κάτοικοι ἀπεφάσισαν νὰ συνέλθουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρὸς δέησιν διὰ βροχήν. Πράγματι τὴν ἐπομένην ὅλοι οἱ γεωργοὶ τῆς περιοχῆς ἐκείνης συνέρρευσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις. Μεταξὺ τοῦ πλήθους ἐθεάθη καὶ μία μικρὰ κόρη, μόλις 12ἔτις, ἡ ὁποία, μολονότι ὁ καιρὸς ἦτο ἀπελπιστικῶς εὐήλιος, ἔφερε μεθ' ἑαυτῆς πελωρίαν ὀμβρέλλαν. Ὁ ἱερεύς, ὅστις ἵστατο παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς ἐκκλησίας, ἐξεπλάγη καὶ ἠρώτησε τὴν μικράν:

— «Διατί, Μαρία, έφερες τὴν ὀμβρέλλαν, ἐνῷ εἶναι τόσον ὡραῖος ὁ καιρός;» Ἡ Μαρία τὸν ἐκύτταζε μὲ προφανῆ ἔκπληξιν καὶ ἀπήντησε:

— «Πῶς, κύριε; Δὲν εἴπαμεν νὰ κάμωμεν προσευχὴν διὰ βροχήν; Καὶ ἀφοῦ θὰ προσευχηθῶμεν, βεβαίως ὁ Θεὸς θὰ μᾶς ἀκούσῃ, καὶ θὰ μοῦ χρειασθῇ ἡ ὀμβρέλλα!»

Ὁ ἱερεὺς ἐμειδίασε καὶ ἐμβὰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἤρχισε τὴν προσευχήν. Ἐνῷ δὲ προσηύχετο, ἐσηκώθη σφοδρὸς ἄνεμος, ὁ οὐρανὸς ἐκαλύφθη ἀπὸ σύννεφα καὶ ἐν μέσῳ ἀστραπῶν καὶ βροντῶν ἤρχισε ραγδαία βροχή. Οἱ παρευρεθέντες εἰς τὴν προσευχήν, μηδόλως περιμένοντες νὰ λάβουν τὴν εὐλογίαν, ἣν ἐζήτουν, ἐπέστρεψαν εἰς τὰς κατοικίας των κατάβροχοι. Μόνη ἡ Μαρία ἐπανῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν της ἱλαρὰ καὶ στεγνὴ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς μεγάλης ὀμβρέλλας!

Πόσον συγκινητικὴ καὶ διδακτικὴ ἡ ἀφελὴς πίστις τῆς μικρᾶς αὐτῆς κόρης! Ὁ Θεὸς λέγει: «Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν». Καὶ ἡμεῖς ζητοῦμεν, χωρὶς ὅμως καμμίαν πεποίθησιν ὅτι θὰ λάβωμεν. Πῶς εἶναι δυνατὸν τοιαύτη προσευχὴ νὰ εἰσακουσθῇ ἀπὸ τὸν καρδιογνώστην Θεόν; Ὅταν λείπῃ ἡ πίστις ἀπὸ τὴν προσευχήν μας, οὐδέποτε θὰ λάβωμεν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ζητοῦμεν. Μόνον ἡ προσευχὴ τῆς παιδικῆς καὶ ἀφελοῦς πίστεως εἰσακούεται. Διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς εἶπεν: «Ἐὰν μὴ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν».

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΟΠΛΟΠΟΙΟΥ

Ὑπὸ WILLIAM O. STODDARD

Διήγημα τοῦ ἔτους 30 μ. Χρ.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΚΕΦ. 6ον

Καπερναούμ.

(συνέχεια)

Ὅταν τὰ δύο ἀδέλφια ἔφθασαν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν Καπερναούμ, διηυθύνθησαν πρῶτον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ραπτρίας, ἥτις ὠνομάζετο Ἀβιγαία, ὅπου ἡ Εὐνίκη κατῆλθε καὶ ἐγένετο μετὰ χαρᾶς δεκτή, ὁ δὲ Κύριλλος ἐπροχώρησε μὲ τὰ ζῷα πρὸς τὸ πανδοχεῖον, ὅπου καὶ κατέλυσε. Τὴν ἐπαύριον ἐξῆλθε πρὸς ἀναζήτησιν ἐργασίας. Ἐσκέφθη πρῶτον νὰ δοκιμάσῃ τοὺς ἁλιεῖς· ἀλλ' αὐτοὶ ἦσαν τόσον πολλοί, ὥστε δὲν εἶχον ἀνάγκην βοηθοῦ. Τέλος, ὁ Κύριλλος εὗρεν ἐργασίαν πλησίον ἑνὸς σιδηρουργοῦ, ὅστις ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος νὰ ἀποκτήσῃ ἕνα τόσον καλὸν τεχνίτην, ὁποῖος ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ ὁπλοποιοῦ Ἔσδρα.

Ὁ Κύριλλος ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἀφίξεώς του εἰς Καπερναοὺμ ἐφλέγετο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἴδῃ καὶ νὰ ἀκούσῃ τὸν ἀπὸ Ναζαρὲτ Ἰησοῦν. Δὲν ἐβράδυνε λοιπὸν νὰ σχετισθῇ μὲ τοὺς φίλους του, τὸν Σίμωνα καὶ τὸν Ἀνδρέαν καὶ

ἄλλους. Ὁ Κύριλλος εἶδεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εὑρίσκετο διαρκῶς εἰς κίνησιν, κηρύττων καὶ θεραπεύων, καὶ ὅτι ὁλοὲν ἐξηπλοῦτο ἡ φήμη του. Τοῦτο ἐχαροποίησε τὸν Κύριλλον, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐφρόνει ὅτι ὁ Ἰησοῦς, ἂν ἦτο ὁ Μεσσίας, μετ' ὀλίγον θὰ κατώρθωνε νὰ συνάξῃ στρατὸν τριγύρω του ἐκ τῆς Γαλιλαίας. Διὰ τοῦτο ὁ Κύριλλος, ἐνθυμούμενος τὰ παραγγέλματα τοῦ πατρός του Ἔσδρα, ἐπωφελεῖτο κάθε εὐκαιρίας νὰ γνωρίσῃ τὰ ὀχυρὰ μέρη τὰ περὶ τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος, καὶ νὰ παρακολουθῇ τὰς κινήσεις τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν, τὰ ὅπλα των, τὴν ὀργάνωσίν των, καὶ πᾶν ὅ, τι ἄλλο ἠδύνατο νὰ τοῦ ἦναι χρήσιμον εἰς τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τῶν Ἰουδαίων κατὰ τῶν Ρωμαίων, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἤλπιζε νὰ λάβῃ μέρος, μαχόμενος παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Μεσσίου.

ΚΕΦ. 7ον.

Ἱερουσαλήμ.

Παρ' ὅλην τὴν εὐφορίαν καὶ ὑλικὴν εὐτυχίαν τῆς Γαλιλαίας, οἱ κάτοικοι αὐτῆς δὲν ἦσαν οὔτε εὐτυχεῖς οὔτε ἥσυχοι. Τοὺς ἐπίεζεν ὁ ξενικὸς ζυγὸς καὶ οἱ βαρεῖς φόροι τοῦ Ἡρώδου Ἀντίπα, τὸν ὁποῖον κανεὶς Ἰσραηλίτης δὲν παρεδέχετο εἰμὴ ὡς ξένον καὶ ἀλλότριον, ἂν καὶ ἡ μήτηρ του ἦτο Ἑβραία. Πᾶσά του ἡ σκληρότης καὶ ἁρπακτικότης καθίστα τοὺς Γαλιλαίους ἀκόμη πλέον προσηλωμένους εἰς τὴν ἰδέαν τῆς μελλούσης ἀπελευθερώσεως. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἐσκέπτοντο οἱ Ἑβραῖοι τόσον τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου ὅσον τότε. Τὸν ἐπερίμενον ὅμως ὡς ἔνδοξον καὶ μεγαλοπρεπῆ βασιλέα, μεγαλείτερον καὶ τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Σολομῶντος, καὶ προωρισμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ καταστήσῃ τὸ Ἑβραϊκὸν ἔθνος κυρίαρχον μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς.

Ἀλλ' ἀκριβῶς διότι τοιοῦτον ἐφαντάζοντο τὸν Μεσσίαν, δὲν διέκριναν αὐτόν, ἂν καὶ ἦτο ἤδη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν. Ὁ Διδάσκαλος, ὅπως ἐκάλουν τὸν Ἰησοῦν ὅλοι ἐκτὸς τῶν Γραμματέων ἢ Φαρισαίων, ἐξηκολούθει νὰ κηρύττῃ καὶ νὰ διδάσκῃ εἰς τὰς πόλεις καὶ κώμας γύρω τῆς θαλάσσης. Κανεὶς ὅμως δὲν ἐθεώρησεν αὐτὸν ὡς τίποτε ἄλλο εἰμὴ ὡς θρησκευτικὸν διδάσκαλον, πάντες δὲ ἐγνώριζον αὐτὸν ὡς υἱὸν τοῦ τέκτονος Ἰωσὴφ ἀπὸ Ναζαρέτ.

Ἐπλησίασεν ἡ ἐποχὴ τοῦ Πάσχα καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου, μεγάλη συνοδεία εὐσεβῶν Γαλιλαίων ἡτοιμάζετο νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ πρὸς ἑορτασμὸν αὐτοῦ. Ὅταν ὁ Κύριλλος ἔμαθεν ἀπὸ τὸν Σίμωνα ὅτι ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταί του πρόκειται νὰ ἀνέλθουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν, ἀπεφάσισε καὶ αὐτὸς νὰ τοὺς συνοδεύσῃ. Ἡ Εὐνίκη ἤθελε νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτή, ἀλλὰ τὰ πενιχρὰ οἰκονομικὰ τῶν δύο ἀδελφῶν δὲν ἐπέτρεπον τοῦτο, ἑπομένως μόνος ὁ Κύριλλος ἐξεκίνησε μὲ τὴν συνοδείαν. Ὑπελόγιζεν ὅτι μέσα εἰς τόσον πλῆθος δὲν ὑπῆρχε φόβος νὰ τὸν ἀνακαλύψουν αἱ Ρωμαϊκαὶ ἀρχαὶ τῆς Σαμαρείας, ἐὰν ἀκόμη τὸν κατεζήτουν διὰ τὴν στάσιν τοῦ προηγουμένου ἔτους, διότι οἱ προσκυνηταί, μεταβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, δὲν ἔμενον πλέον τῆς μιᾶς νυκτὸς εἰς κανένα σταθμὸν τῆς ὁδοιπορίας των, καὶ οἱ Σαμαρεῖται ἀπέφευγον νὰ ἔλθουν εἰς οἱονδήποτε συγχρωτισμὸν μετ' αὐτῶν. Ἐπὶ τέλους δὲ ἡ συνοδεία ἔφθασεν ἀσφαλῶς εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν

καὶ ἐκεῖ εἶδε διὰ πρώτην φορὰν ὁ Κύριλλος τὴν Ἁγίαν Πόλιν. Ὅσον δὲ μέγας ἦτο ὁ ἐνθουσιασμός του, ὅταν εἶδε τὸ πανόραμα τῆς μεγαλοπρεποῦς Πόλεως, τόσον μεγάλη ἦτο καὶ ἡ ἀποθάρρυνσίς του, εἰς τὸ θέαμα τῶν μεγάλων τειχῶν καὶ ὀχυρωμάτων, ὑπὸ τῶν ὁποίων περιεβάλλετο αὕτη.

— «Τί ἐμπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ Ἰησοῦς ἐναντίον μιᾶς τοιαύτης ὀχυρώσεως!» εἶπε καθ' ἑαυτὸν ἀπελπιστικῶς, «ἀφοῦ μάλιστα ἡ Ρωμαϊκὴ φρουρὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁλόκληρον λεγεῶνα καὶ ὁ Ἰησοῦς οὔτε εἴκοσι ἀόπλους ὀπαδοὺς δὲν ἔχει μαζύ του.»

Ταῦτα σκεπτόμενος μελαγχολικῶς, ἠκολούθει τὸν Ἰησοῦν καὶ τοὺς μαθητάς, ἑωσοῦ ἔφθασαν εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως καὶ ἐκεῖθεν διὰ ἑνὸς στενοῦ ἀνηφορικοῦ δρόμου εἰς τὸν Ναόν. Οἱ δρόμοι ἦσαν γεμᾶτοι ἀπὸ πλήθη ἀνθρώπων, Ἑβραίων ἀπὸ πάσης χώρας, οἵτινες εἶχον ἔλθει διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα καὶ οἵτινες ἦσαν ἐνδεδυμένοι τὰς ποικίλας ἐνδυμασίας τῶν χωρῶν τῆς Διασπορᾶς καὶ ἐλάλουν οὐχὶ τὴν Ἑβραϊκήν, ἀλλὰ τὰς γλώσσας τῶν μακρυνῶν πατρίδων των. Ὁ Κύριλλος ὅμως ὀλίγην προσοχὴν ἔδωκεν εἴτε εἰς τὴν βαβυλωνίαν ταύτην τῶν γλωσσῶν καὶ ἐνδυμασιῶν, εἴτε εἰς τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, πρὸ τῶν ὁποίων διήρχετο καὶ τῶν ὁποίων οἱ κάτοχοι διελάλουν διὰ φωνῶν τὰ ἐμπορεύματά των. Διῆλθε μέσα ἀπὸ τὰ πλήθη τῶν προσκυνητῶν, ἐντοπίων, δούλων, Ρωμαίων στρατιωτῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, χωρὶς σχεδὸν νὰ ἴδῃ τίποτε, διότι εἶχε τὸ βλέμμα του προσηλωμένον εἰς τὴν μορφὴν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὸν ἠκολούθει κατὰ πόδας διὰ νὰ ἴδῃ ποῦ θὰ ὑπάγῃ καὶ τί θὰ πράξῃ.

Μετ' ὀλίγον ὁ Ἰησοῦς ἔφθασεν εἰς τὸν περίβολον τοῦ Ναοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐξωτέραν αὐλὴν αὐτοῦ, ἥτις ἐλέγετο ἡ Αὐλὴ τῶν Ἐθνῶν. Ἐκεῖ ἐστάθη δι' ὀλίγας στιγμὰς παρατηρῶν μὲ ἔκφρασιν λύπης καὶ ἀποδοκιμασίας τὰ πλήθη τῶν ἀγοραζόντων καὶ πωλούντων. Ἔπειτα ἐστράφη ἀποτόμως καὶ ἐξῆλθε τοῦ περιβόλου καὶ διηυθύνθη πρὸς μίαν ἄλλην ὁδόν, ἥτις κατήρχετο πρὸς τὸ κέντρον τῆς πόλεως.

ΚΕΦ. 8ον

Τὸ φραγέλλιον

Ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸν Κύριλλον, ἐστάθη ἐπὶ τέλους ἐμπρὸς εἰς ἓν ἐργαστήριον σκηνοποιοῦ, ἔξωθεν τοῦ ὁποίου ἐκρέμαντο σχοινία διάφορα χονδρὰ καὶ λεπτά, καὶ ἐζήτησε νὰ ἀγοράσῃ ἓν λεπτὸν σχοινίον. Ἀφοῦ δὲ τὸ ἐπλήρωσε, διέταξε τὸν σκηνοποιὸν νὰ τὸ κόψῃ εἰς τεμάχια μήκους ἑνὸς μέτρου περίπου, καὶ ἔπειτα ὁ Διδάσκαλος, καθήσας εἰς ἓν σκαμνίον, ἤρχισε νὰ συμπλέκῃ τὰ τεμάχια ταῦτα, καὶ μετ' ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας τὰ εἶχε σχηματίσει εἰς «φραγέλλιον» ἢ μάστιγα, τῆς ὁποίας ἡ λαβὴ ἦτο παχεῖα ὡς ὁ καρπὸς τῆς χειρὸς ἑνὸς ἀνδρός, ἡ δὲ οὐρὰ ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ σχοινία. Ἅμα ἐτελείωσεν, ἐσηκώθη ὁ Διδάσκαλος καὶ ἀπεμακρύνθη βαδίζων γοργῶς πρὸς τὸν Ναόν. Ὁ Κύριλλος, πλήρης περιεργείας καὶ μὲ προαίσθησιν σπουδαίων γεγονότων, τὸν ἠκολούθει εἰς ἀπόστασιν δέκα βημάτων. Ὁ Ἰησοῦς εἰσῆλθε διὰ τῆς μεγάλης πύλης εἰς τὸν περίβολον τοῦ Ναοῦ, ὅπου ἐπεκράτει θόρυβος μέγας καὶ συνωστισμὸς τῶν ἀγοραζόντων καὶ πωλούντων. Τὰ πρόβατα ἐβέλαζον, οἱ βόες ἐμηκῶντο, οἱ ἄνθρωποι ἐφώναζον καὶ

ἐφιλονείκουν. Ὁ Ἰησοῦς ἐπροχώρησε πρὸς τὴν θύραν τοῦ Ναοῦ καὶ ὅταν ἔφθασεν ἐκεῖ ἐστράφη, ὕψωσε τὸ φραγέλλιον καὶ περιστρέφων αὐτό, ἤρχισε νὰ κτυπᾷ δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τοὺς ἐμπόρους καὶ τὰ κτήνη. Πρὸς στιγμὴν ἐσιώπησαν ὅλοι ἀπὸ ἔκπληξιν· μερικοὶ μάλιστα ἔκαμον χειρονομίαν ἀντιστάσεως κατὰ τοῦ μαστιγώματος, ὅπερ ἔπιπτε βροχηδὸν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν καὶ τῶν ὤμων των. Ποῖος ἦτο οὗτος ὁ τολμῶν νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ φιλησύχων ἀνθρώπων, ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ περιβόλου; Ὅταν ὅμως ἀντίκρυσαν τὸ αὐστηρὸν πρόσωπον καὶ τὸ φλογερὸν βλέμμα τοῦ ἀγνώστου Διδασκάλου, μυστηριώδης πανικὸς κατέλαβε πάντας, καὶ ὅλοι ἤρχισαν τρέχοντες, ποδοπατούμενοι καὶ συνωθούμενοι, ἄνθρωποι καὶ ζῷα ἀναμίξ, πρὸς τὴν μεγάλην ἔξοδον. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐστράφη καὶ πρὸς τοὺς ἀργυραμοιβούς, οἵτινες ἦσαν ἴσως οἱ χειρότεροι ἐξ ὅλων τῶν ἁρπάγων ἐμπόρων, καὶ ἀνέτρεψε τὰς τραπέζας αὐτῶν καὶ ἐσκόρπισε κατὰ γῆς τὰ νομίσματά των, λέγων μεγαλοφώνως: «Εἶναι γεγραμμένον, ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς θέλει κληθῆ· σεῖς δὲ ἐκάμετε αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν! Σηκώσατε αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπ' ἐδῶ· μὴ κάμνετε τὸν οἶκον τοῦ Πατρός μου οἶκον ἐμπορίου!»

Ὁ Κύριλλος παρηκολούθει τὰ γινόμενα ταῦτα μὲ πάλλουσαν καρδίαν. Κατ' ἀρχὰς ἐφοβήθη μήπως ὁ ὄχλος τῶν ἐμπόρων λιθοβολήσῃ τὸν τολμηρὸν Διδάσκαλον. Ἔπειτα ἐφοβήθη μήπως οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶται, οἵτινες ἵσταντο παρὰ τὴν μεγάλην πύλην διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως, τὸν συλλάβουν ὡς ταραχοποιόν. Ἀλλ' οὔτε οἱ ἔμποροι, ὡς εἴπομεν, ἀπετόλμησαν ἀντίστασιν, οὔτε οἱ Ρωμαῖοι ἐκινήθησαν, διότι ἐθεώρησαν τὸ γεγονὸς ὡς ζήτημα ἀφορῶν τὴν θρησκείαν τῶν Ἑβραίων, διὰ τὴν ὁποίαν ᾐσθάνοντο τελείαν περιφρόνησιν καὶ ἀδιαφορίαν. Ἐξ ἄλλου, εἰς ὑποστήριξιν τοῦ Ἰησοῦ προσέτρεξαν οἱ μαθηταί Του, οἵτινες τὸν εἶχον χάσει πρὸς ὥραν μέσα εἰς τὸ πλῆθος, καὶ ἀρκετοὶ Γαλιλαῖοι, οἵτινες ἐπεδοκίμαζον τὴν πρᾶξιν τοῦ Ἰησοῦ. Διότι ὅλοι ἠννόησαν καὶ συνῃσθάνθησαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχε πράξει συμφώνως πρὸς τὸν ἱερὸν Νόμον καὶ εἶχεν κτυπήσει μίαν ἀνίερον ἱεροσυλίαν, τὴν ὁποίαν ὅλοι ᾐσθάνοντο ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐτόλμησεν ἕως τότε νὰ ἐλέγξῃ. Ἕκαστος εὐσεβὴς Ἰσραηλίτης ἐπεδοκίμασε τὴν πρᾶξιν τοῦ Ἰησοῦ καὶ οὔτε ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων τὰ συμφέροντα παρεβλάπτοντο ἐξ αὐτῆς, ἐτόλμησαν νὰ φέρουν καμμίαν ἀντίρρησιν.

Μόνον εἷς ἐτόλμησε νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ Διδασκάλου καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν: «Μὲ ποίαν ἐξουσίαν κάμνεις αὐτά; Τί σημεῖον ἔχεις νὰ μᾶς δείξῃς;» Καὶ ἐκεῖνος ἀπεκρίθη: «Χαλάσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν ἀνοικοδομήσω.» Ἡ ἀπάντησις αὕτη δὲν ἔδωκεν εἰς τὸν ἐρωτῶντα νὰ ἐννοήσῃ τίποτε καὶ διὰ τοῦτο εἶπε: «Σαράντα ἓξ χρόνια ἐκτίζετο αὐτὸς ὁ Ναὸς καὶ σὺ θὰ τὸν ἀνοικοδομήσῃς εἰς τρεῖς ἡμέρας;»

Κανεὶς ἄλλος ὅμως δὲν ἠθέλησε νὰ ζητήσῃ λόγον ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν δι' ὅ,τι ἔπραξεν. Ὁ δὲ Κύριλλος, ἐνῷ ἔχαιρε διὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀπέδειξεν ὅτι ὁ Διδάσκαλος ἦτο ἄνθρωπος μὲ ἐπιβολὴν καὶ σθένος καὶ ἀποφασιστικότητα, ἤκουσε κάποιον ὄπισθέν του νὰ λέγῃ:

— «Καλὰ ἔκαμε! Ἐξετέλεσε τὸν Νόμον. Ἀφοῦ εἶναι ἐξ οἴκου Δαβίδ, πρέπει νὰ ἦναι ζηλωτὴς τοῦ Νόμου!»

Ὁ Κύριλλος ἐστράφη πρὸς τὸν ὁμιλοῦντα καὶ εἶδε τὸν Ραββῖνον Ἰσαὰκ τῆς Κανά, ὅστις μόλις τὸν εἶδε, τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ τὸν ἐπῆρε μαζύ του λέγων:

— «Ἔλα νὰ φάγῃς τὸ Πάσχα μαζύ μας ἀφοῦ εἶσαι ἐκ τῆς συγγενείας μας.»

Εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ Ραββίνου εὗρεν ὁ Κύριλλος τὴν Ἄνναν καὶ διαφόρους ἄλλους ἐκ Κανᾶ, καὶ μετ' αὐτῶν διῆλθε τὰς δύο ἡμέρας μέχρι τοῦ Πάσχα. Ἐκεῖ ἤκουσεν ὅτι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ Συνέδριον, μαθόντες τὸν καθαρισμὸν τοῦ Ναοῦ ἀπὸ τὰς ἀγοροπωλησίας, διέταξαν ὅπως τοῦ λοιποῦ ἀποκλείεται ἐκ τοῦ ἱεροῦ περιβόλου πᾶν ὅ,τι ἀπηγορεύετο ὑπὸ τοῦ Νόμου. Ἡ πρᾶξις ἑπομένως τοῦ Ἰησοῦ εἶχεν ἀνατρέψει τελείως ἓν σκάνδαλον καὶ μίαν κατάχρησιν, ἡ ὁποία ἐκ τῆς πολυετοῦς ἀνοχῆς εἶχε σχεδὸν καθιερωθῆ ὡς νόμιμον καθεστώς.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΟΙΚΙΛΑ

— ***Εἰς τὸν ἀρχαῖον καθεδρικὸν ναὸν*** τῆς Γερμανικῆς πόλεως Λυβέκης ὑπάρχει ἐντετειχισμένη μία πλὰξ λιθίνη, φέρουσα τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν :

«Τάδε λέγει εἰς ἡμᾶς Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν :
Μὲ καλεῖτε Διδάσκαλον καὶ δὲν μὲ ὑπακούετε.
Μὲ καλεῖτε Φῶς καὶ δὲν μὲ βλέπετε.
Μὲ καλεῖτε Ὁδὸν καὶ δὲν περιπατεῖτε ἐν ἐμοί.
Μὲ καλεῖτε Ζωὴν καὶ δὲν μὲ ἐπιθυμεῖτε.
Μὲ καλεῖτε Σοφὸν καὶ δὲν μὲ ἀκολουθεῖτε.
Μὲ καλεῖτε Πλούσιον καὶ δὲν μὲ πλησιάζετε.
Μὲ καλεῖτε Ὡραῖον καὶ δὲν μὲ ἀγαπᾶτε.
Μὲ καλεῖτε Αἰώνιον καὶ δὲν μὲ λογαριάζετε.
Μὲ καλεῖτε Εὔσπλαχνον καὶ δὲν μὲ ἐμπιστεύεσθε.
Μὲ καλεῖτε Κύριον καὶ δὲν μὲ ὑπηρετεῖτε.
Μὲ καλεῖτε Ἰσχυρὸν καὶ δὲν μὲ φοβεῖσθε.
Μὲ καλεῖτε Δίκαιον καὶ δὲν μὲ τιμᾶτε.
Ἐὰν λοιπὸν σᾶς κατακρίνω, μὴ μὲ αἰτιᾶσθε».

— ***Ὁ Ἀμερικανικὸς τύπος.*** Εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας πέρυσιν ἐξεδόθησαν τακτικῶς 2,293 ἡμερήσιαι καὶ 13,383 ἑβδομαδιαῖαι ἐφημερίδες, περιοδικὰ δὲ 3,476 ἐκδιδόμενα ἅπαξ τοῦ μηνός, 170 ἐκδιδόμενα ἅπαξ κατὰ διμηνίαν καὶ 408 ἅπαξ κατὰ τριμηνίαν. Αἱ ἡμερήσιαι ἐφημερίδες εἶχον ὁλικὴν κυκλοφορίαν 33,777,827 φύλλων καθ' ἑκάστην.

— Κατὰ τὸ ἔτος 1925 ἐξωρύχθησαν καθ' ὅλον τὸν κόσμον *1,350,000,000* ***τόννοι γαιανθράκων*** διαφόρων ποιοτήτων. Ἐκ τοῦ συνόλου τούτου αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι ἐξώρυξαν 520,000,000 τόννους, ἡ Ἀγγλία 273,453,000, καὶ ἡ Γερμανία 257,000,000. Οἱ δὲ εἰδήμονες ὑπολογίζουσιν ὅτι τὰ ἀνθρακοφόρα στρώματα τοῦ κόσμου περιέχουσιν ἀκόμη 7,675 δισεκατομμύρια τόννων γαιανθράκων. Ὥστε ἐὰν ἡ ἐτησία κατανάλωσις ἐξακολουθήσῃ

νὰ ἦναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν περυσινήν, ὁ κόσμος θὰ ἔχῃ γαιάνθρακας διὰ 5,700 ἔτη ἀκόμη. Τί θὰ γίνῃ κατόπιν, δὲν γνωρίζομεν.

—Κατὰ τὸ ἔτος 1924 ἐπὶ τῶν σιδηροδρόμων τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν ἐφονεύθησαν 6,617 ἄνθρωποι καὶ ἐπληγώθησαν 147,739. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1900 μέχρι τοῦ 1924 ἐπὶ τῶν αὐτῶν σιδηροδρόμων ἐφονεύθησαν 216,490 ἄτομα καὶ ἐπληγώθησαν 4,066.318. Τὸν χειρότερον ἀπολογισμὸν κατὰ τὰ 24 ταῦτα ἔτη ἔδωκε τὸ ἔτος 1906, ὅτε οἱ φονευθέντες καὶ πληγωθέντες ἀνῆλθον εἰς 898,758. Ἐὰν εἰς τὴν στατιστικὴν ταύτην προσθέσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν φονευθέντων ἐξ αὐτοκινητικῶν δυστυχημάτων, (18,788 κατὰ το ἔτος 1924), φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ ἐν Ἀμερικῇ εἶναι ἀρκετὰ ἐπικίνδυνος.

—Ὁ μέγας Ἄγγλος ἱστορικὸς Μακώλεϋ εἶπέ ποτε: «Ὅστις ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, γίνεται ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος, διότι προσβάλλει τὸ θεμέλιον τοῦ ὑψίστου καὶ εὐγενεστάτου πολιτισμοῦ, ὃν ἐγνώρισεν ἡ ἀνθρωπότης.»

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

— Παρακαλοῦνται οἱ θέλοντες νὰ ἀνανεώσωσι τὰς συνδρομάς των διὰ τὸ ἔτος 1926 νὰ σπεύσωσι νὰ δηλώσωσι τοῦτο πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ «Ἀστέρος,» ἐμβάζοντες συγχρόνως καὶ τὴν συνδρομὴν αὐτῶν. Ἄλλως εἰς οὐδένα θὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ ἀποστολὴ τοῦ «Ἀστέρος.»

Ἐπίσης παρακαλοῦνται οἱ ὀλίγοι, οἱ καθυστεροῦντες εἰσέτι τὴν συνδρομήν των διὰ τὸ ἔτος 1925, νὰ ἐμβάσωσιν αὐτήν.

Ἡ συνδρομὴ τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» μένει ἀμετάβλητος διὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος 1926 παρὰ τὴν ὑπερτίμησιν τοῦ χάρτου καὶ τῶν τυπωτικῶν ἐξόδων.

—**Ἑρμηνευτικαὶ Σκέψεις εἰς τὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον.** Ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμ. John Charles Ryle, D. D. Ἐπισκόπου Λιβερπούλης. Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Δ. Καραγιαννίδου. Ἐκδίδεται κατὰ τυπογραφικὰ φύλλα ἐκ 16 μεγάλων σελίδων, τιμώμενα δρ. 2.50 ἕκαστον. Ἀπευθυντέον εἰς τὸν ἐκδότην καὶ μεταφραστὴν κ. Δ. Καραγιαννίδην εἰς Δράμαν. Ἐγγραφαὶ γίνονται δεκταὶ καὶ παρὰ τῇ Διευθύνσει τοῦ «Ἀστέρος».

—**Χριστιανικαὶ Μελέται.** Ὑπὸ Ξενοφῶντος Π. Μόσχου, Δ. Φ. Εὑρίσκονται εἰσέτι ἀντίτυπά τινα τοῦ Β'. τόμου. Ἀπευθυντέον εἰς τὸν συγγραφέα. (Ἀποθήκην Ἁγ. Γραφῶν. ὁδ. Φιλελλήνων 2, Ἀθήνας).